

Az Élő Világegyetemtől az emberiség ősműveltségéig és az ökológiai civilizációig¹

Az emberi élet alapfeladata

Ebben a tanulmányban a tudomány több ezer éves fűtjén megtett újabb nagy lépés segítségével jutunk el a Világegyetem lényegének teljes képéhez és élő voltának felismeréséhez. Váratlanul és megdöbbentő módon fény derül arra, hogy az élő Világegyetem eszméjének kulcsjelentősége van az Aranykor mibenlétének feltárása, történelmi létének bizonyítása, és saját összefüggéseiben történő értelmezése számára. Különleges egybeesések egész sorozata nyomatékosan felhívja a figyelmet az őstudomány rendkívüli fejlettségére. Kultúrtörténeti tények segítségével kirajzolódik előttünk az Aranykor világa térben és időben, megdöbbentő közelségben a mához. Az élő Világegyetem három alaptudománya segítségével létrejövő egységes természettudomány magában foglalja a természettudomány, a filozófia és a vallás lényegét, és egységes, a Világegyetemet átfogó világnézetet alapoz meg. Ez az átfogó, ökológikus világnézet rendkívüli tudást sűrít magába, de oly módon, hogy minden ember számára világosan megérthető és a gyakorlatban alkalmazható. Gyakorlati jelentősége alkalmassá teszi az ökológiai civilizáció kifejlesztésére, az Aranykor újjászületésére.

Az emberi élet kiinduló alapténye, hogy az ember a világban él. Ezt a tényt kiinduló alapténynek tekintjük, mert úgy gondoljuk, ebben az egy nyilvánvaló, egyetemes tényben, mintegy dióhéjban, benne rejlenek életünk legnagyobb kérdései, a végső kérdések. Nem vitatható, hogy ez a három tényező a valóság három főszereplője: az ember, a világ és az élet. Az élet parancsa, hogy az embernek döntenie és cselekednie kell, mégpedig az életnek megfelelően. Ehhez pedig meg kell ismernie a világ, az élet, és önmaga, az ember lényegét. A világ, az élet és az ember egyetlen egységes egész. Életünk alapfeladata a világ, az élet és az ember lényegének megismerése. Az első eredménye a világnézet, a második az életfilozófia, a harmadik az emberiségről alkotott kép. Döntéseink alapja a valóság egységes értelmezési és értékelési rendszere. Mivel életünk a világban zajlik, döntéseink rendszere nemcsak életfilozófiát, hanem világnézetet is igényel. Ember voltunk szükségessé teszi, hogy döntési rendszerünk összhangban álljon ember voltunkkal és a valóságnak megfelelő képet alkossunk az ember feladatáról a Földön. A Homo sapiens, a „bölc ember” attól ember, hogy bölcsességgel, az élet javára szolgáló, átfogó tudásrendszerrel bír. *Életünk alapfeladata a valóságnak megfelelő, lényegében teljes, és ezért egészséges világnézet, életfilozófia, és ember voltunk lehető legteljesebb felfogásának kialakítása, s ennek alapján legjobb képességeink következetes és hatékony mozgósítása az élet, a világ és az ember által felvetett kérdések megoldására.* A Világegyetem lényegében teljes megismerése teszi lehetővé a lényegében teljes életet. Életvezetésünk számára kulcsfontosságú a valóságnak megfelelő, helytálló világértelmezési és értékelési rendszer kialakítása a megfelelő döntések meghozatalához. Ehhez elmélyült, következetes, átfogó gondolkodásra van szükség.

Egész életünk a döntéseinken múlik. Maga a valóság ad döntéseinkhez talajt és fogódzót, maga a valóság állít követelményeket, azáltal, hogy a világról alkotott képünknek és ennek alapján születő döntéseink rendszerének meg kell felelnie a világnak, az életnek, az embernek. Lehetséges világképet alkotni a szó tulajdonképpen értelmében, azaz egy olyan képet alkotni, amelyben benne van az egész világ? Azt gondolhatnánk, hogy ez lehetetlen, és csoda lenne, ha ilyen kép létezne. Mégis létezhet, ha a jelenségvilág átfogó, egyetemes,

¹ Elhangzott 2018. február 9.-én az Új Aranykor konferencián, a MagnetHázban, Szerkesztett változat. Megjelenés: várhatóan 2019-ben.

alapvető összefüggései világosan érthetőek és áttekinthetőek, mert akkor segítségükkel világos képet tudunk a világról alkotni.

A világnézet nem tárgyi tudás, nem tények, adatok összessége, hanem a tények legalapvetőbb összefüggéseinek rendszere. Egy hasonlattal: ha a tények pontok, akkor e pontok összefüggése a pontokat összekötő egyenes. A pontok közötti összefüggés felismerése tudásunk hatékonyságát végtelenszeresére növeli, mert az egyenes végtelen sok pontot foglal magában. A tényekre összpontosítás a tudást elaprózza, atomizálja, nehezéssé teszi. Az értelemnek éppen az a lényege, hogy képes hatékony összefüggéseket felismerni. A tények összefüggéseinek ismerete jelenti értelmezési rendszerünk lényegét. Ha léteznek mélyreható összefüggések a világban, amelyekből számtalan sok tény előre látható, akkor ezek a mélyreható összefüggések jelentik értelmezési rendszerünk legfontosabb alkotóelemét, és sűrített ténynek, végtelenszer hatékonyabb tudásnak tekinthetők. Ha pedig a valóság olyan, hogy a világ tényeinek alapvető összefüggései mindössze néhány, világosan megérthető, sőt nyilvánvaló alapösszefüggésre épülnek, akkor ez lehetőséget ad arra, hogy az ember olyan világnézetet alakítson ki, amely lényegében az egész világ megértésére alkalmas. A lényegében teljes világnézet révén tudásunk a végső valóságig elérő, kozmikus horderejű értelmet nyer. A világ az „ölkbe hull”, bekerül értelmünk világába és ott a valóságot megvilágító világnézet fényével világít. Ha pedig maga az élet is egy rendkívül mélyreható alapigazságra épül, akkor az élet hull az ölkbe, megértjük, mi az élet, és hogyan élhetünk az élet természetének megfelelő életet. Lehetőségünk nyílik arra, hogy az élet alapigazságának megfelelő életfilozófiát alakítsunk ki. És ha a világ olyan, hogy a látható világ, az élet és az értelem egyaránt egy-egy világos alapigazságra épül, akkor az emberi értelem képes felismerni, hogyan kell cselekedni az embernek a világban ahhoz, hogy az életet megfelelően élje. Ha az ember kiemelkedően fontos sajátja éppen az értelem, akkor emberlétünk legfőbb követelményei közé tartozik a világnak, az életnek és az értelemnek megfelelő, helytálló döntési rendszer kialakítása.

A világot a legmélyebb, egyetemes és alapvető összefüggések világítják meg. *A világnézet a világ legmélyebb összefüggéseinek felismerése és megértése révén lehet döntéseink egységes, világos alapja. A legmélyebb szinten a három végső valóságot találjuk, ezek az anyag, az élet és az értelem. Végső soron az dönti el, milyen a világnézetünk, hogy ezek közül hányat és melyiket tekintjük önálló valóságnak, és mit gondolunk arról, hogy ezek milyen összefüggésben állnak egymással. Személyes világnézetünk a jelenségek szintjén többé-kevésbé egyéni. A világ mélyreható, egyetemes alapösszefüggései a természettörvények, az anyag, az élet és az értelem természettörvényei. A világ legalapvetőbb összefüggései a természettörvények között fennálló, még mélyebb összefüggések, amelyeket a Világegyetem alapelveinek nevezünk. Ezek az alapelvek jelentik a valóság végső szintjét, s ezen alapelvek egysége a legvégső valóság szintjét. Legvégső szinten egyetlen létező létezik: az Egy, a Világegyetem. Minden a világon a világból, a Világegyetemből van. Minden más létező a Világegyetem világának eleme. Mivel a világnézet a világról alkotott nézet, személyes világnézetünk az anyag, az élet és az értelem viszonyát kifejező alapvető világnézetek egyik típusában tartozik. *Világnézetünk alapvetően az anyag, az ember és az élet viszonyának tudatos vagy tudattalan, helytálló vagy helytelen felfogása.**

A világnézet a világ alapvető összefüggéseinek ismeretében válik hatékony világértelmezési rendszerré. Ezeknek az alapvető összefüggéseiknek a fényében ismerhetjük fel legjobb cselekvési lehetőségeinket. Döntéseinkhez azonban nemcsak a cselekvési lehetőségeket és összefüggéseiket kell felismernünk, mert a lehetőségek száma végtelen. Ezért döntéseinkhez értékrendre van szükség, amely kiválasztja a végtelen sok lehetőségből a számunkra

értékeseket, megmondja, miféle lehetőségek értékesek számunkra és mennyire. *Vegyük észre, hogy a világnézet magában rejti az értékrend alapját is, hiszen a világnézet óhatatlanul lételméleti állásfoglalás, mert állást foglal amellett, hogy mi számít végső valóságnak és mennyire.*

Vegyünk egy példát a mai világból! A Nyugaton ma uralkodó materialista világnézet abból indul ki, hogy a világ anyagi, más szóval, hogy alapvetően csak az anyag számít, csak az létezik, ami látható, fizikai műszerekkel mérhető. Ezzel egyben állást is foglal amellett, hogy az élet és az értelem legfeljebb másodlagos valóság vagy merő látszat. A materialista világnézet abból indul ki, hogy a világ csak anyagi lehet, pontosabban, hogy csak fizikai okok léteznek a világon, és ezek a fizikai okok egyetlen zárt rendszert alkotnak. Ez pedig azt jelzi, hogy e felfogás számára nem a valóság megismerése a legfontosabb cél, hanem saját kiindulópontjának igazolása. Ez az eljárás azonban önkényes, mert kétségtelen tény, hogy léteznek érzéseink, gondolataink, kétségtelen, hogy ezeknek van okozati erejük, mert ezek határozzák meg döntéseinket, viselkedésünket, tehát testünk anyagának mozgását (Grandpierre 2015). Kétségkívül azért tanulunk, hogy hatékonyabban, eredményesebben gondolkodhassunk és cselekedhessünk. A materialista világnézet egyben értékrend is, amelyben az anyagi javak és a fölöttük való rendelkezőképesség a legmagasabb érték. És fordítva, ha abból a tapasztalati alaptényből indulunk ki, hogy az ember a világban él, és döntései mérlegeléséhez meg kell ismernie, fel kell fedeznie a világot, akkor a világ, az élet és az ember egyaránt lényeges értékeké válnak a számunkra.

Az ember cselekvésre született a világra. A világnézet mondja meg, mi számít világnak, s ezzel azt is, hogy mi számít cselekvési lehetőségnek, sőt azt is, hogy mi számít fontos lehetőségnek. Cselekedeteink mérlegelésekor, döntéshozatalkor a feladat az, hogy felismerjük legjobb lehetőségeinket, amelyek az élet, az ember és otthona, a világ javára válnak. A világnézetben rejlő értékrend alapvetően befolyásolja, hogy mit tapasztalunk és hogyan, hiszen viláértelmezési és értékelési rendszer lévén lehetséges tapasztalatainkat is értelmezi és értékeli, minősíti. Így *tapasztalataink kiválasztása, tartalma, jellege és minősége is alapvetően világnézetünktől függ.* A világnézet az, ami meghatározza, mely kérdések fontosak a számunkra, és ezek hogyan válaszolhatóak meg. Amit gondolkodásnak nevezünk, az nem más, mint már meglévő, belénk ivódott vagy tudatosan kialakított világnézet tudattalan alkalmazása. A világnézet alapvető jelentőségű egyéni életünk és az emberiség sorsa számára, akkor is, ha általában ennek nem vagyunk tudatában. A világnézet rendszerint tudattalan használata az egyik fő oka annak, hogy életbevágó, alapvető jelentősége nem közismert. Megszületésünkkor egy világnézetbe is beleszületünk, a szüleinkébe, s amikor beilleszkedünk a társadalomba, a társadalom uralkodó világnézete is jelentős hatást gyakorol ránk. Ha nem törekszünk tudatosan világnézetünk tisztázására, akkor óhatatlanul egész életünket a készen kapott világnézet híveként vagy, ha a világnézet életidegen, rabszolgájaként éljük akkor is, ha ezt nem fogjuk fel, éppen azért, mert azonosulunk a készen kapott világnézettel.

A modern világnézeteknek – materializmus, idealizmus, nihilizmus – közös jellemzője saját alaptételének a valóság fölé emelése kiinduló és megfellebbezhetetlen tételként, s vele az önmagába zárulás. Az anyagi világ valóban alapvető, lényegi valóság, de legalább ugyanilyen alapvető az élet és az értelem valósága. Akkor tudunk a világban emberként cselekedni, ha világnézetünk, életfilozófiánk és az emberről alkotott képünk egymással összhangban állva megfelelnek az egységes valóságnak, a világnak. Ezért a Világegyetem megismerésével kezdjük tanulmányunkat.

A világ megismerése és a törvények

Hogyan ismerhetjük meg a világot? Keressük azt, ami közös, s ha végig visszük gondolatmenetünket, eljutunk az Egy-ig. Keressük azt, ami közös a tapasztalható jelenségekben. Közös jegyeik alapján rendszerezük, osztályozzuk őket, majd keressük a bennük rejlő közös összefüggéseket. Tapasztalataink egyik válfaja a külső, másik a belső érzékelésre támaszkodik. A külső érzékszervekkel a jelenségeket, belső érzékeléssel érzéseinket és gondolatainkat tapasztaljuk. A világ megismeréséhez elsősorban a jelenségek közötti állandó összefüggésekre van szükségünk, amelyekre mindig és mindenhol támaszkodhatunk, és amelyek révén előre láthatjuk őket. Ezeket az állandó, közös összefüggéseket, a Természet állandó összefüggéseit természettörvényeknek nevezzük. Belső érzékelésünkkel fogjuk fel a logika és a matematika összefüggéseit, törvényeit. A logika a helytálló következtetések törvényein alapuló tudomány, a helytálló gondolkodás belső természettörvénye. *Külső érzékelésünkkel fogjuk fel a jelenségeket, amelyek között belső érzékelésünkkel ismerjük fel az állandó, megbízható összefüggéseket, a külső világ természettörvényeit, és ezek az igazán lényegesek világnézetünk számára.*

A modern felfogás arra helyezi a hangsúlyt, ami az egyes dologra és csak rá jellemző, amiben semmi mással sem közös. Úgy gondoljuk, a különbségeknél sokkal fontosabb az, ami közös, mert ami közös, az köti össze a létezőket, az teremti meg kapcsolataikat, és a dolgok csakis egymással kapcsolataikban léteznek. A tények közötti összefüggések határozzák meg egymáshoz való viszonyukat. Végső soron csak egy valóság létezik, minden létező egységes egésze, a Világegyetem. Minden más létező csak része a nagy egésznek. Csak akkor érhetjük meg a világot, és jelezhetjük előre a bekövetkező eseményeket, ha azt keressük, ami közös.

A fizikai törvények végtelen magyarázó ereje

A világ megismerésében a természettörvényeknek központi jelentőségük van. A természettörvények terén mindmáig, úgy tűnik, egyedül a fizika jutott el mélyreható, alapvető természettörvények rendszerének megfogalmazásáig, egyedül a fizika számít egzakt, önálló tudománynak. Ezek az alapvető fizikai törvények a mechanika, a hidrodinamika, a termodinamika, az elektromágnesesség, a tömegvonzás és a kvantumfizika alaptörvényei. Egyetlen ilyen törvényből végtelen sok fizikai jelenség vezethető le a megfelelő kezdeti feltételek megadásával. A fizikai alapvető törvényeinek magyarázó ereje végtelen, mert egyetlen fizikai törvény, például a tömegvonzás törvénye, a tömegvonzás végtelen sok jelenségét magyarázza meg. Mivel az értelem lényege éppen a hatékony magyarázat képessége, a természettörvények felismerése az értelem hatóerejét a fizikai jelenségek magyarázatában végtelenszeresére növeli.

A magyarázati és az oksági lánc különbsége

„Úgy tűnik, majdnem minden fizikus, aki alapkutatóval foglalkozik, elfogadja, hogy a fizikai törvényeknek van egyfajta önálló valóságuk. Eszerint lehet úgy érvelni, hogy a fizikai törvények logikailag elsődlegesek a világegyetemmel szemben, amelyet leírnak, azaz a fizikai törvényeken alapszik a racionális magyarázati lánc, ugyanúgy, ahogy Eukleidész axiómáin alapszik Eukleidész logikai építménye, amit mi geometriának nevezünk” - írta Paul Davies, a híres fizikus és író (Davies 2004, When Time Began, New Scientist, October 9). Ezen a ponton fontos megkülönböztetnünk a fizikai egyenleteket, amelyeket a fizikusok alkotnak meg a fizikai jelenségek leírására, és a fizikai törvényeket, amelyek a fizikai jelenségeket irányítják a Természetben. Amíg a fizikai egyenletek a fizika magyarázati rendszerének lényeges elemei, addig a fizikai törvények a Természet oksági rendszerében játszanak

lényeges szerepet. A mai fizika magyarázati rendszerében, ahogy Paul Davies megfogalmazta, a fizikai törvények a magyarázat kiinduló alapjai. A fizikai törvények mélyebb magyarázatára, eredetére nem keresnek választ. A fizikai törvényeket eszerint nyers tényekként kell elfogadnunk. Így viszont a fizikai magyarázat megáll félúton, mielőtt megértenénk a fizikai világ egészét. Ha nem jutunk el az első okig, akkor nem érthetjük meg a fizikai világot. Az első ok megismeréséhez a fizikai törvényeknél mélyebb magyarázatra lesz szükségünk.

Vegyük észre, hogy megkülönböztetésünk értelmében a fizikai törvények a Természetben hatnak, tehát nem leíró jellegűek, mint a fizikai egyenletek, hanem a Természet valóságában ható oksági tényezők. Az egyenletek a fejünkben léteznek, a természettörvények a valóságban hatnak. Ami a fejünkben az egzakt magyarázati lánc, az a Természetben az oksági lánc.

Az axiómák világosan érthető alapelvek

Az axiómák, magyarul: alapigazságok eszméje legalábbis az ókor óta ismert. Az axiómák nem egyszerűen törvények, hanem *a lehető legmagasabb szintű egyetemesség lehető legegyszerűbb kifejezői*. Az axiómák a törvényeknél mélyebb szintű, összefoglaló alapelvek, a legalapvetőbb törvények, minden törvény kiinduló alapjai, amelyek az értelem legteljesebb fényében mutatják a világot, a lehető legvilágosabb módon, s amelyek egyszersmind olyan nyilvánvalóak, hogy bizonyító erejük. A jelenségek, tények szintjén az értelem fénye rendkívül gyenge, a törvények szintjén végtelenszer erősebb, s *az értelem teljes, mindent a leghatékonyabban bevilágító fényét csak az axiómák szintjén nyeri el*. Ahogy Descartes Platón és Arisztotelész nyomán megállapította, a jelenségvilág tökéletes ismeretéhez szükséges, hogy a jelenségek *az első okokból, vagyis az alapelvekből* legyenek levezetve. „Ezen alapelvek két feltételnek kell eleget tegyenek: az egyik, hogy legyenek olyan világosak és evidensek, hogy az emberi elme [l'esprit] ne kételkedhessen az igazságukban, valahányszor figyelmesen szemléli azokat; a másik, hogy ezektől függjön más dolgok ismerete úgy, hogy ezek ismertek lehessenek amazok nélkül, de fordítva nem - amazok ezek nélkül. Ezután igyekezni kell úgy vezetni le ezen alapelvekből a tőlük függő dolgok ismeretét, hogy a belőlük eredő dedukciók sorozatában ne legyen semmi, ami ne volna nagyon-nyilvánvaló” (Descartes 1644, Gulikai Márta 1993). *Az axiómák azért alkalmasak a létezők végső magyarázatára, mert a létezők végtelen számának magyarázata mellett saját létükre is magyarázatot adnak*. Például a logika egyik axiómája az ellenmondás-mentesség követelménye. Hogyan is lehetne másképp? Ha a logika megengedné, hogy egymásnak ellentmondó állítások egyaránt igazak legyenek logikailag, akkor az ellentmondás megengedésével önmagának is ellentmondóvá válna. Szükségszerű, hogy a logika axiómái között szerepeljen az ellentmondásmentesség elve. *Másképpen nem is lehet*. Ha ezt világosan megértjük, akkor jutunk el az axiómák alapvető, világraszóló jelentőségének felismeréséhez.

A logikai és matematikai axiómák szerepét a Természetben az első elvek, az alapelvek játsszák. S ha így van, akkor a fizikusok nem elégedhetnek meg azzal, hogy a fizikai törvényeket tekintik az oksági lánc alapjául. *A Természetben megvalósuló oksági lánc kiinduló alapját a Természet alapelvei adják*. Tovább kell lépni, s meg kell találni a fizikai törvényekben rejlő egyetemességet meghatározó alapelvet, a fizika alapelvét és annak világos jelentését.

A fizikai alapelv szükségessége

Habár eljutottunk a fizikai világ megismerésében az első lépésig, a jelenségektől a törvényekig, még nem értük el a célunkat, a világ lehető legvilágosabb, legegyszerűbb megismerését. A fizikai törvények ismerete végtelenszer fontosabb, mint az egyes fizikai jelenségeké, mert végtelen sok jelenséget képesek leírni és előre jelezni. A fizikai törvények szintjén a világ végtelenszer egyszerűbb, mint a fizikai jelenségek szintjén. De amíg a matematika axiómái kevesen vannak, ezért áttekinthetőek, és egyszerűen, világosan érthetőek (például Euklidész axiómái), addig a fizikai törvények nagyszámúak, lényegük, közös jellemzőik, összefüggéseik nem tekinthetőek át könnyen, és nem érthető a jelentésük, nem világos, miért éppen ilyenek és nem mások. Ezért nem tekinthetjük a fizikai törvényeket sem a magyarázati, sem az oksági lánc kiindulópontjának, sem önmagukban világosnak, mert nem adnak magyarázatot saját létükre. De hogyan tudjuk áttekinteni az összes fizikai törvényt egyszerre, és hogyan tudjuk elérni a világosabb megértést? Ehhez meg kell tennünk a következő lépést. Amíg az első lépésben a jelenségek közötti összefüggések felismerése volt a cél, a második lépésben a fizikai törvények közötti összefüggés felismerésére van szükség. Mivel a második lépésben a sok fizikai törvény egyetlen alapelvre vezethető vissza, az alapelv sokkal egyszerűbb kell legyen, mint a fizikai törvények. *Akkor lesz igazán hasznos, vonzó és izgalmas a fizika, ha világosan érthetővé válik, és ezt a fizika alapelvének megismerése teszi lehetővé.* A fizika alapelve minden fizikai jelenség legalapvetőbb törvénye, közös jellegzetessége.

Miben rejlik a fizikai jelenségek közös lényege?

Most tegyük meg a második lépést! Van-e valami közös, egyetemes a fizikai jelenségkörökben? Van-e valami közös a szabadon eső kő mozgásában, a szél fújásában, a teába pottyantott kockacukor elolvadásában, a nagy sebességű autó lefékezésében, a fény terjedésében, a villám kitörésében, az égítetek mozgásában és az elemi részek folyamataiban? Van, és ez a kiegyenlítődésre törekvés, az egyensúlyi állapot felé haladás. A szabadon eső kő egyenesen lefelé esik, afelé az egyensúlyi állapot felé, ahová, ha leesett, már nem mozog tovább, mert egyensúlyban van. A szél mindig a magasabb nyomású helyről fúj az alacsonyabb nyomású körzetek felé, mindaddig, amíg a nyomás-különbségek kiegyenlítődnek. A fékező kocs mozgási energiája a súrlódás során hővé alakul. A hó mindig a melegebb helyről a hidegebb felé terjed, sohasem fordítva, s végül a hőmérsékletkülönbségek kiegyenlítődnek. A fény két pont között a legrövidebb útvonalon, a legrövidebb idő alatt, egyenesen terjed, ahogy azt már Euklidész i.e. 300 körül megfogalmazta. A tengerbe ömlő hideg és meleg vizek elkeverednek, eloszlásuk egyenletesebbé válik, a hőmérsékletek kiegyenlítődnek, a koncentráció-különbségek kiegyenlítődnek. Hasonlóan, a villám az elektromos feszültségkülönbségek és energiák kiegyenlítődése következtében jön létre. Az égítetekről Newton kimutatta, hogy ugyanazt a törvényt követik, mint a fáról leeső alma. A Nobel-díjas Feynman nyomán a Természet parancsa az elemi részecskék számára, Edwin F. Taylor megfogalmazásában: szimatolj ki minden lehetséges utat a kezdő- és végpont között, összegezd őket, s ezek eredője mindig az az út, amelyhez a legkisebb hatás tartozik (Taylor 2003). Ha felírjuk egyetlen képletbe az összes energiatípus pillanatnyi értékét, és kivonjuk belőle a fizikai egyensúlyhoz mint végállapothoz tartozó értékét, akkor a minden fizikai változásra érvényes fizikai törvény így szól: ennek a különbségnek a fizikai folyamatok során mindig csökkennie kell. Ez az összes fizikai jelenségben közös tendencia mutatja meg a fizika lényegét, legalapvetőbb, egyetemes mivoltát: a fizikai energiák kiegyenlítődési tendenciáját. A fizikában ismert tény, hogy a klasszikus és kvantumfizika összes alaptörvénye matematikailag levezethető egyetlen mélyebb természettörvényből, amely a legkisebb hatás elve nevet kapta. A termodinamika második törvénye az összes energiatípusra vonatkozó kiegyenlítődés törvényét fogalmazza

meg. Mivel az energia az anyag mozgatója, a változások eszköze, ezért az energiaváltozások a fizikai változások alapvető jellemzői. Gondolatmenetünk, amely eljutott a minden fizikai jelenségben közös, egyetemes elemig, a legkisebb hatás elvének szemléletes, világos, nyilvánvaló értelmet ad. A legkisebb hatás elve az energiafajták kiegyenlítődését tükrözi. Mint látni fogjuk, ez még csak az első lépés.

Van tehát egyetemesen közös a fizikai jelenségekben, és ez az egyetemesen közös, matematikai megfogalmazásban, a legkisebb hatás elve. A mikrovilág gazdag viselkedésformáinak törvénye, a makroszkopikus rendszerek változásainak egyetemes törvénye, az energiafajták egyetemes változásainak törvénye, az égitestek változásainak törvénye összeérnek és egyetlen egyetemes törvényben egyesülnek. Nincs semmi kétség: a fizika lényegét legtömörebben, legteljesebben és legegyszerűbben a legkisebb hatás elve fogalmazza meg. Azokat és csak azokat a folyamatokat tekinthetjük fizikai jelenségeknek, amelyeket a legkisebb hatás elve irányít a kezdeti, kiinduló állapottól a folyamat végállapotába. A legkisebb hatás elve a fizikai világ egyetemes törvénye, ezért a fizika, a természettudomány és a filozófia, az emberi élet legfontosabb kérdései közé tartozik. Minden bizonnyal azért nem ismerték fel a fizikusok a legkisebb hatás elvének rendkívüli jelentőségét, mert a fizikán túlmutató, sokkal mélyebb filozófiai kérdéseket vet fel, és ezeket a modern fizika több évszázada igyekszik elkerülni. A modern fizika egyre inkább önmagába záruló gondolkodási rendszerré vált, amely elsősorban saját zárt rendszerének fenntartására irányul. Megítélésünk szerint ez a törekvés akadályozta meg, hogy a fizikusok – tisztelet a kivételnek - felismerjék a legkisebb hatás elvének mélyreható jelentőségét. A fizikának filozófiának kellett volna maradnia. Ahhoz, hogy a fizika önmagát és fejlődési lehetőségeit felismerje, filozófiára van szükség, a lehető legtágabb és legmélyebb szempontok közötti újragondolására. A filozófia kirekesztése a tudományból a tudomány egyre mélyebb valóságsszintek felfedezése felé fejlődését akadályozza meg. Nem csoda, ha a kvantumfizika felfedezése óta nem sikerült egyetlen lépést tenni a világ még mélyebb megértése felé.

A legkisebb hatás elvének teljesebb jelentése

A legkiemelkedőbb fizikusok, matematikusok közül jónéhányan felvetették (Maupertuis, Euler, Helmholtz, Hilbert, Planck), hogy a legkisebb hatás elvében a Természet célszerűsége, a fizikai folyamatok irányításában mutatkozó takarékoság, gazdaságosság fejeződik ki. A legkisebb hatás elvében Maupertuis a kozmikus értelem létének legezaktabb bizonyítékát látta, s a hatásban a Világegyetem életerejének mérőszámát. Vegyük figyelembe, hogy az energiaráfordítás és az időráfordítás csak az élőlényeknek számít, ahogy az is, hogy mindkettő életfontosságú az élőlények számára. *A hatást tehát életköltségnek tekinthetjük.* Ha a Természet szintjén a fizikai folyamatok, éppen mert az élet legkisebb fokát képviselik, a lehető legkevesebb életköltséget használják fel, akkor a legtöbb életköltség marad az élet céljaira. A legkisebb hatás elve, úgy tűnik, azzal áll kapcsolatban, hogy a Világegyetem arra törekszik, hogy az élet javára váló célokra fordítsa az életköltséget.

Spinoza nyomán Istent kiküszöbölték a tudományból amiatt, hogy egy természeti jelenséget az nem tesz érthetőbbé, ha ráfogjuk, hogy Isten akaratából történik éppen így. Csakhogy ugyanezt a legkisebb hatás elvéről nem lehet elmondani, mert nem üres ráfogás, hanem matematikai részletességgel kidolgozott és tapasztalatokkal ellenőrzött összefüggésről van szó. Emiatt a legkisebb hatás elve isteni, vagy legalábbis kozmikus célszerűséget kifejező voltának tagadása tudományosan alaptalannak bizonyul. A legkisebb hatás elvének jelentése egyrészt a Természet gazdaságosságának, takarékoságának, célszerűségének, másrészt a fizikai testek tehetetlenségének, cselekvésképtelenségének a kifejeződése, ráadásul

matematikailag is a lehető legelegánsabb módon. A célszerűség tehát nem a fizikai testek, hanem a Természet egészének jellemzője.

A legkisebb hatás elvének jelentése a biológiához vezet

Közelítsük meg most újabb szempontból a legkisebb hatás elvének értelmezését, mégpedig a cselekvőképesség szempontjából. Vegyük észre, hogy *ha a fizikai testek közös jellemzője a cselekvésre való képtelenség, a tehetetlenség, akkor a fizika nem lehet a Természet egyedüli, kizárólagos tudománya*, mert vannak cselekvésre képes testek is: ezek az élő szervezetek. A fizikai testek nem cselekszenek, eseményeik megtörténnek. Az élőlények viszont cselekszenek. Kétségtelen, hogy *a legkisebb hatás elve a cselekvőképesség legkisebb fokához tartozik*, hiszen - tényleg! - cselekvésképtelen tárgyakra van szó. Kétségtelen, hogy a cselekvés önálló energia- és időfelhasználással jár; tehát ha a legkisebb hatás elve a cselekvésképtelenség kifejezése, akkor az energia- és időfelhasználás, ráfordítás legkisebb fokához tartozó viselkedést választja ki. A cselekvőképesség mértéke a rendelkezésre álló idő- és energia mértékével arányos. A hatás jelentése tehát: cselekvőképesség. A legkisebb hatás elve tehát a legkisebb cselekvőképesség elve. A legkisebb cselekvőképesség a cselekvésképtelenség, a tehetetlenség. A legkisebb hatás elve tehát a cselekvésképtelenség elve. Kétségtelen, hogy a cselekvésképtelenség nem fizikai fogalom, nem mérhető és nem tárgyalható fizikával. Biológiával viszont igen, mert a cselekvésképtelenség a cselekvőképesség legkisebb fokának, határesetének tekinthető. A hatás tehát nem fizikai, hanem biológiai tartalmú, jelentésű fogalom.

Tegyük hozzá, hogy egyáltalán nem vehető biztosra, hogy a cselekvésképtelenség teljes, abszolút mértékű a mikrovilágban. A kvantumszinten nincs nyugalom, folytonos a virtuálisnak nevezett, de közvetve mérhető, tehát valóságos részecskék teremtődése. A kvantumfizikai határozatlanság keretei között a cselekvőképesség minimális foka nem zárható ki. Az elektronnak nincs keze, lába, ha öntevékenységre képes, azt csakis saját valós lehetőségei között gyakorolhatja. Élettelennek csak azért nevezhetjük, mert cselekvőképessége az ember időskáláján és térbeli léptékén nem szembetűnő. Az asztrobiológia tudománya azonban kimutatta, hogy csillagászati léptékben az elemi részecskék viselkedése kitünteti az életnek kedvező lehetőségeket (Grandpierre 2015). Ez pedig azt jelzi, hogy az elemi részecskék is cselekvőképesek a maguk szintjén. Az antropikus kozmológiai elv kimutatta, hogy a fizikai állandók, a fizikai törvények alakja és a kozmikus kvantumfluktuációk az életnek kedvezően szabályozottak (Grandpierre 2016), olyannyira, hogy Paul Davies szerint a Világegyetem életbarát természetű (Davies 2006, The Goldilock Enigma). Nincs tehát éles határ élő és élettelen között, és a valóságban ez a határ csak az emberi megközelítés felől, gyakorlati szempontok alapján fogadható el. A cselekvésképtelenség sohasem teljes.

Ha gondolatban az embertől az élővilágon át haladunk az atomi világ felé, utunk során első állomásunk az állatvilág, második a növényvilág, s harmadik az atomi világ. Az állati cselekvés sokban különbözik az emberre jellemzőtől, elsősorban abban, hogy sokkal ösztönösebb, „merevebb”. A növényvilágban az ösztönösség még kifejezettebb. Felmerül a kérdés: vajon nem logikus-e arra gondolni, hogy az atomi világban ez a tendencia folytatódik tovább? Vagyis hogy az atomi világ viselkedése éppúgy egy fokozottabb ösztönösséget jelent, mint az állati és a növényi viselkedés emberinél ösztönösebb volta, csak éppen még nagyobb mértékben? Ha a kérdésre igen a válasz, akkor a fizikai törvények atomi ösztönöknek tekinthetők. A végső választ erre a kérdésre a fizikai törvények eredetének megismerése adja meg.

A fizika alapelvének általánosítása az élet alapelvéhez vezet

Vegyünk egy szemléletes példát a cselekvőképesség szemléltetésére! A híres pisai ferde toronyból szabadon eső kő egyenesen esik le, végpontja éppen a kezdeti pont alatt lesz, a legkisebb hatás elvének megfelelően. Ha egy élő madarat ejtünk le a toronyból, egészen más tényrt tapasztalunk, mert nem a legkisebb hatás elvének megfelelő pályát futja be, sőt nem lehet tudni, mi lesz a végpontja, mert azt a madár választja meg. Ezt a tényrt matematikailag úgy vehetjük figyelembe, hogy a folyamat végpontját biológiailag megválasztható szabad változónak tekintjük. Tény, hogy az élőlények képesek mozgásuk, változásaik végpontját maguk megválasztani. Vegyük figyelembe, hogy élőlényekről van szó, és az élőlények az életet érzékelő és megvalósító, érző lények, akik viselkedésük céljait érzéseik, motivációik alapján, azaz az életnek kedvezően választják meg. Az élőlények érdekeltek abban, hogy minden energiájukat és idejüket az életnek kedvező viselkedésre, az életnek legkedvezőbb célok kitűzésére, az életenergia lehető legtovább a lehető legmagasabb szintűvé válására fordítsák. Ezt az életnek kedvező viselkedést tekinthetjük az élet jellemzőjének. Ha az élőlények betartják az életnek kedvező viselkedés törvényét, akkor az összes rendelkezésre álló energiájukat és idejüket az élet javára fordítják. Így jutunk el az élőlények viselkedését egyetemesen meghatározó elvhez, amelyet a legnagyobb hatás elvének nevezhetünk, mert a hatás az összes energia- és időráfordítás együttes mérőszáma.

Az élet lényegében tehát nem takarékoság fejeződik ki, mint a fizikában, hanem az életért cselekvés parancsa: minden energiát minden pillanatban az élet javára kell mozgósítani! Kövessük most figyelemmel az élet cselekvésének logikai menetét. A biológiai cselekvés mozgatórugója a döntés, amely meghatározza, kiválasztja az élet számára legkedvezőbb végpontot az elvégzendő cselekvés számára a legnagyobb hatás elve alapján, biztosítva az életenergia és az életidő bőségét. Amint a biológiailag kitűzött végállapot kiválasztása megtörtént, elkezdődik a folyamat megvalósulása. A leelő madár esetében a végpontkiválasztás egycsapásra meghatározza a folyamat egészét, vagyis pillanatról pillanatra minden szükséges módosulást, beleértve, hogy mikor és hogyan nyissa ki a szárnyát, hogyan tartsa, mozgassa, valamint az ehhez szükséges összes fizikai folyamatot, beleértve a madár szervezetében ehhez szükséges biológiai folyamatok és atomi mozgások áttekinthetetlenül nagyszámú seregét. Mindezt kitűnően, gond nélkül, csodaszzerű, játszi könnyedséggel valósítja meg a biológiai ok, mert segítségére jön a legkisebb hatás elve, amely a biológiailag kitűzött célt a leggazdaságosabban és leggyorsabban valósítja meg, gondoskodva az összes részletkérdésről. *A biológiai ok olyan, mint egy tábornok, amelynek utasításai alapján cselekszik a fizikai okok egész hadserege.* Egyetlen biológiai ok számtalan sok fizikai okot vált ki, s mindezt hihetetlenül szervezeten, a lehető legjobban, leggazdaságosabban, életköltségben, energiában és időben mérve. A legnagyobb hatás elve a cselekvőképességnek szab irányt, mégpedig azt az irányt, amely a cselekvés lezajlása révén a cselekvőképesség leggazdaságosabb újratermelésére vezet. *Másképpen nem is lehet,* különben a cselekvőképesség gyorsan lecsökkenne és az élettevékenység leállna. Az élet lényege, hogy az életet minél magasabb szinten és minél tovább éljük. Ez pedig maga a legnagyobb hatás elve. Megjegyezzük, hogy az élet minél magasabb szinten élése, azaz a minél magasabb szintű életminőség az elsődleges, mert az ebben rejlő „átélési kincs” (az az érzés, hogy valóban az életünket éljük, hogy az életünket megfelelően éljük, hogy az életben van szépség, hogy maradandó értéket hoztunk létre, hogy maradandó élményt élünk át) adja a mozgató, motiváló erőt ahhoz, hogy minél tovább akarjunk élni.

Általános biológia

A tudomány fejlődésének útja a jelenségektől, a tapasztalati adatok gyűjtésétől a mélyreható természettörvények, majd az adott tudományág alapelvének felfedezése felé, a Természet egyre mélyebb megismerése felé vezet. *Bauer Ervin magyar származású biológus elméleti biológiája az egyetlen, amely a tudomány fejlődésének főútvonalát követve a biológiában, amikor felfedezte a biológia egyetlen, egzakt alapelvét, és ezt matematikai alakban is megfogalmazta (Bauer Ervin: Elméleti biológia, 1967). A Bauer-elv kimondja, hogy az élőlények minden pillanatban minden energiájukat arra fordítják, hogy az adott kezdeti feltételek között a fizikai és kémiai törvények alapján várható egyensúlyi állapottól a lehető legtávolabb kerüljenek.* Bauer képes volt ebből az egzakt alapelvből levezetni az anyagcsere, a növekedés, a regeneráció alapegyenleit, az összes alapvető életjelenséget, és kimutatta, hogy ezek megegyeznek a tapasztalati tényekkel. Ezért a Bauer-elvet ugyanúgy a biológia alapelvének tekinthetjük, ahogy a legkisebb hatás elvét a fizika alapelvének.

A Bauer-elv a Természet mélyebb szintjén hat, mint a felszínesebb anyagelv

Ahogy Bauer Ervin megfogalmazta: az élőlények folyamatosan munkát végeznek munkavégző képességük fenntartása, újratermelése érdekében. Ez a biológiailag kezdeményezett munkavégzés idézi elő, hogy az élőlények viselkedése folyamatosan eltér a fizikai alapon várhatótól, a legkisebb hatás elvéhez tartozó viselkedéstől. Az élőlények biológiai viselkedését tehát nem a legkisebb hatás elve irányítja. Az élőlények szervezetének energiaszintje jelentős többletet mutat a fizikai egyensúlyhoz képest. Az élőlények energiaszintjének távolságát a fizikai egyensúlyukhoz tartozó értéktől, életenergiának, vitalitásnak nevezhetjük. Ehhez az egységnyi tömegre jutó szabadenergiát kell megfelelő (szakkifejezéssel: entropikus, illetve extropikus) mértékben mérnünk. A Bauer-elv azt fejezi ki, hogy az élőlények alapvető biológiai tevékenysége arra irányul, hogy a vitalitást (szakkifejezéssel: az extrópiát) növelje. Ebből arra következtettem, hogy hosszú távon, a földi élet évmilliárdos fejlődéstörténete során a vitalitás, a fizikai egyensúlyhoz képest fennálló energia-többlet szintje egyre nő.

Az életnek saját, önálló alapelve van, amely a fizikai elvnél általánosabb, tehát mélyebb, a valóság alapvetőbb szintjén zajló tevékenységhez tartozik. Az élőlények viselkedését biológiai okok irányítják, mégpedig úgy, hogy olyan fizikai okokat idéznek elő, a fizikai feltételeket biológiai munkával olyan módon változtatják meg minden kvantumszintű időegységben, hogy az életnek a lehető legkedvezőbb módon változzanak meg, a lehető legnagyobb mértékben térjenek el a fizikailag várható viselkedéstől, a kiegyenlítődtől, mert az a halált jelentené számukra. A fizikai törvények változatlanul teljes mértékben érvényesek az élőlények elemi részecskéire, de nemcsak a fizikai törvények érvényesek rájuk, hanem a biológiai törvények is, amelyek minden egyes kvantum-időegységben a kvantumfizika határozatlansági törvényében megállapított keretek közötti határozatlanságot az élet érdekében történő folyamat meghatározására fordítják, folyamatosan feltornásszák saját energiaszintjüket, azt az energiaszintet, amelyet a fizikai törvények folyamatosan a halálos kiegyenlítődtől, a cselekvésképtelenség felé terelnek. *Nem is lehet másként:* ha a fizika törvényszerűen a cselekvésképtelenség felé tereli az élőlény viselkedését, akkor az élőlénynek törvényszerűen kell ezt ellensúlyozni ahhoz, hogy megőrizze cselekvőképességét. Mivel a fizikai határozatlanság csak a kvantumszinten áll fenn, a biológia a kvantumszintnél mélyebb szintről tud beavatkozni a fizikai folyamatok irányításába, a fizikai feltételek kvantum-időegységenkénti módosításába, feltornázásába. *A biológia a Természetnek a kvantumszintnél is mélyebb, alapvetőbb szintjén hat, folyamatosan meghatározza azokat a feltételeket, amelyek között a fizikai törvények hatnak. A biológia fizikánál alapvetőbb volta fejeződik ki*

az oksági láncban is. Amikor egy élőlény izmait mozgatja, az izmok fizikai erőt gyakorolnak, fizikai okként lépnek fel. De az izmok összehúzódásának biológiai oka van: az élőlény szándéka arra, hogy testét mozgassa. *A biológiai okok tehát elsődlegesek, a fizikai okok másodlagosak.* A biológiai okok képesek fizikai okok előidézésére. Az élőlények biológiai viselkedését nem a fizikai, hanem a biológiai okok irányítják. A biológiai okok alapvető tevékenysége a biológiai legkedvezőbb fizikai okok előidézésére irányul.

A legkisebb hatás elve túlmutat az energiaváltozásokon, mert a hatás mértékében nemcsak az energiafelhasználás számít, hanem az energiafelhasználásra jutó idő, a ráfordított idő is. A hatás mennyisége az energiaráfordítás és az időráfordítás mértékét egyszerre jellemzi. Ha a fizikai folyamatokra a hatás a legkisebb, akkor a fizikai folyamatok során az energia az adott fizikai feltételek között a lehető leggyorsabban egyenlítődik ki. Ahogy a leeső kő, a szél, a fény is a megadott kezdő- és végpont között a lehető legrövidebb terjedési időhöz tartozó utat választja. A legkisebb hatás elve azt fejezi ki, hogy az energiát és az időt egyaránt költségnek tekintve (Rosen 1981) a fizikai folyamatok egészére összegezve az összköltség a legkisebb.

Az időtényező jelentősége a legnagyobb hatás elvében

Figyelemre méltó, hogy a legkisebb hatás elvét általánosító, azt a biológiai célpontválasztás képességével kiegészítő legnagyobb hatás elvének matematikai alakja nem teljesen egyezik a Bauer-elv matematikai alakjával. A Bauer-elv a biológiai munkavégzés, a biológiai energiaátalakulások egyetemes törvénye, azt mondja ki, hogy az élőlények minden pillanatban minden energiájukat munkavégző képességük lehető legmagasabb szintre emelésére fordítják. A legnagyobb hatás elve a Bauer-elvhez hasonlóan tartalmazza a biológiai munkavégzés legnagyobb mértékére törekvést, de súlyozott módon, mégpedig az egyes elemi időtartamokban végzett munkát súlyozva, megszorozva az energiaváltozáshoz tartozó időtartam hosszával. Mi lehet ennek az időtényezőnek a jelentősége?

A Bauer-elv a biológiai munkavégzésben látja az élet lényegét. Ha minden pillanatban minden energiát az élet javára, a fizikaitól való legnagyobb eltérésre fordítunk, akkor úgy tűnhet, ennél többet nem tehetünk. Pedig igen, mert olyan munkavégzésre van szükség, amely az életidővel is a legkedvezőbben bánik, azaz ami az életidőt a lehető legjobban kiterjeszti. Ehhez arra van szükség, hogy hosszú távon, az élet egésze számára legfelelőbb célpontokat válassza ki az élőlény. Ezt a feladatot a legnagyobb hatás elve jelöli ki az élőlények számára. A célpontválasztás értelmi munka. Az élet, a világ és a cselekvő fél megértése rendkívül mély feladat, így *nem elég az energiát a munkavégzőképesség feltornázására fordítani, mert egyszersmind mélyre hatoló, minőségi értelemre is szükség van a jó cél felismeréséhez.* Ehhez pedig az értelem mélyreható voltának fejlődésére van szükség. Ahhoz, hogy azonos mértékben megfelelő biológiai cél felismerésére kevesebb időre legyen szükség, hogy az élőlény életidejével gazdaságosabban tudjon rendelkezni, az értelem fejlesztésére van szükség. Következésképpen *az időtényezőt is magában foglaló biológiai elv maximum-elv volta egyszersmind arra is irányul, hogy a földi élet évmilliárdos fejlődése során a lehető legmagasabb szintű szellemi képességek fejlesztésére fordítódjon a lehető legtöbb idő.* A Bauer-elv kibővítése a legnagyobb hatás elvére együtt jár az időtényező szerepének elismerésével, és ezzel az értelem élet-segítő szerepének elismerésével. Ezzel a legnagyobb hatás elve saját egyéni és közösségi életünk irányításában az értelem fejlesztését elsősorú célként tűzi ki.

Az időtényezővel való gazdaságossági szempont miatt tehát *az élettevékenység nemcsak a fiziológiai funkciók helyreállítására, hanem a legmagasabb szellemi képességek fejlesztésére*

irányul. Az értelem képes felismerni, hogy az életközösségek alapvetően egymásra utaltak, hogy életünk alapvetően összeforr otthonunk, környezetünk, a Természet életével, életfeltételeink javításával. Természetes életközösségeink életének és életfeltételeinek javítása megjavítja életközösségünk egészének életlehetőségeit, és így a közösségi élet javításának hatásai hatványozottan és hosszú távon egyre nagyobb mértékben jelentkeznek. Napjainkban egyre nőnek ismereteink arról, hogy a közösségért cselekvés még az még az állatok, növények világában sem ismeretlen. Az életközösség közös céljainak, a közjónak és jelentőségének a felismerése az élet közösségi távlatainak megértését, az értelem magasabb szintű képességeinek kifejlődését igényli. A mélyreható, közösségi célok érdekében végzett biológiai munkának ugyanolyan alapvető szerepe van a biológiában, mint magának a biológiai munkavégzésnek. *A közösségi élet feltételeinek javítása hosszú távon az értelem kifejlődésének is kedvez, és így társadalmi, sőt civilizációs szinten is előnynek bizonyul.*

Az élet történelmi távlatokban így nemcsak a fizikai egyensúlytól való távolság növelésére, hanem egyszersmind az értelem fejlődésére is irányul. *Az élet fejlődéstörténetének hajtómotorja a biológiai törekvés,* a folyamatos biológiai munkavégzés az élet hosszútávú felemelése érdekében. Ahogy Benedek István is megfogalmazta: *az ösztön és az értelem elválaszthatatlan egymástól. A biológiai törekvés élettani eredménye a fajfejlődés, lélektani eredménye pedig a szellemi fejlődés* (Benedek István: *Az ösztönök világa.* 1987, 193). A Bauer-elv értelemre és a közösségi lényünk érzékeléséhez szükséges legmagasabb szellemi képességekre is kiterjesztett, általánosabb változatát a továbbiakban *életelv*nek nevezzük. Az értelem azonban önállóan is képes szerepet játszani, mert egyfajta önállósággal is bír. Az értelem éppúgy képes önálló okként fellépni, mint az érzések mozgató, motivációs energiáját képviselő biológiai ok. Lehet, hogy az értelemnek is saját, önálló, kozmikus alapelve van?

A Természet harmadik alapelve: az értelemelv

Itt most csak futólag említhetjük meg, hogy a Természetnek létezik egy harmadik alapelve is: az értelem elve. Az élet ugyanis csak akkor felelhet meg a világnak, a valóságnak, ha a célpont-választás helytállóan, a valóságnak megfelelően történik. A célpontválasztás alapfeladata az élet elősegítése. Az értelem alapfeladata a világ, az élet és az ember megértése a célkitűzés, a célpontválasztás, az élet elősegítése számára. *A világ, az élet és az ember megértéséhez szükséges, hogy az értelem képes legyen a világ, az élet és az értelem alapelveinek felfedezésére,* a valóságnak megfelelő, helytálló értelmi tevékenységre. Ahhoz, hogy az értelmi tevékenység minden körülmények között helytálló lehessen, szükség van egy olyan egyetemes alapelvre, amely biztosítja az értelem egyetemes érvényét. Létezik ilyen egyetemes alapelv, az értelem alapelve, amelyet 'logika' néven ismerünk és ismerünk félre. Félreismerünk annyiban, hogy Arisztotelész nyomán a formális logika kiszorította a logika többi, még alapvetőbb, tartalmi ágát. *Az értelmi tevékenység ugyanis nem merül ki a formális következtetésekben, hiszen lényege éppen a tartalom megértésében rejlik.* Meg kell különböztetnünk a formális logikát a teljes logikától, amely a tartalmat is képes megragadni, amely a bennünk élő kozmikus teremtőerőkkel, az érzésekben és az ösztöneink szintjén rejlő megismerési képességekkel, beleértve az intuíciót is, élni tud, mégpedig az értelem ellenőrző szerepével összhangban. Vegyük figyelembe, hogy a logika a matematikához hasonlóan figyelemre méltóan egyetemes, független a kultúrák eltéréseitől. Tekintettel arra, hogy az élet alapfeladatához, a cselekvéshez szükséges döntés meghozatalához van szükség az értelemre, és azt is figyelembe véve, hogy az élet az anyagnál mélyebb valóságshoz tartozik, az értelem alapelvét az anyag és az élet alapelvéhez kapcsolódó alapelvként, a Világegyetem harmadik alapelveként ismerhetjük fel.

Az élet kozmikus alapelv volta elválaszthatatlan a célkitűzéstől, azaz az értelemről. Kozmikus összefüggésben ez azt jelenti, hogy a Világegyetem egyetlen, minden létezőt magába foglaló élőlény. Az értelemelv kozmikus alapelv volta azt jelenti, hogy a Világegyetem kozmikus hatóerejű értelemmel bíró élőlény. A Világegyetem élő és értelmes lény. S mivel a Világegyetem minden más élőlényt magában foglal, az élő Világegyetem, az maga a Legfelsőbb Lény.

Az élet, az anyag és az értelem viszonya

Miután eljutottunk a Világegyetem három alapelvéig, most próbáljuk ezek egymáshoz való viszonyát megérteni! Szemléltessük a biológia és a fizika viszonyát egy hasonlattal. Egy hídépítő gyár szeretne minden évben a lehető legtöbb hidat építeni, példánkban ez a megfelelője a legnagyobb hatás elvének. De ha már megszületett a döntés, hogy hol, mikor, milyen híd épül, az adott hidat a lehető leggazdaságosabban kell megépítenie ahhoz, hogy a lehető legtöbb hidat építhesse fel az évi keretből. Éppen ezt a végrehajtó szerepet végzik el a vállalat munkásai. Hasonlóan, a legnagyobb hatás elvének csak a döntést kell meghoznia, a döntés megy magától, mert a Világegyetem számtalan sok elemi részecskéje annak a nagyvállalatnak a dolgozója, amelynek vezetője a legnagyobb hatás elve, és ezért a vállalati hierarchiának megfelelően végrehajtják a vezetőség döntését. *A legkisebb hatás elve együttműködik a legnagyobb hatás elvével, mint egy eszményi vállalat dolgozói a vezetőséggel. Nem is lehet másképp:* a legnagyobb hatás elve csak akkor képes érvényre jutni, ha az életnek kedvező cél szabad kitűzése után ez a cél a lehető leggazdaságosabban valósul meg, hiszen ha nem így lenne, akkor a vállalat nem tudná az elvileg lehetséges legtöbb hidat felépíteni.

Vegyünk egy másik példát. Eldöntjük, hogy behajlítjuk az ujjunkat. Nekünk csak ezt a döntést kell meghoznunk, pedig ha egy fizikusnak ki kellene számolnia, melyik atomnak hogyan kell mozognia ahhoz, hogy a kívánt cél valóra váljon, ez messze meghaladná a lehetőségeit. Ugyanis számtalan sok fizikai oknak kell ahhoz megfelelően fellépni, hogy egyetlen biológiai okot, mint például ujjunk behajlításának szándékát, valóra váltsák. Mégis megtörténik, mintegy varázsütésre, számtalan sok fizikai hatás tereli a megfelelő irányba az atomok előre meghatározott, célszerűen összerendezett mozgását. Ujjunk behajlítása így csodaszerűen, játzi könnyedséggel valósul meg, mert *a végpont kijelölésével megnyílik a lehetőség a legkisebb hatás elvének érvényre jutásához, amely pedig a leggazdaságosabb módon váltja valóra az élőlény szándékát.* Nekünk csak óhajtánunk kell, és ujjunk, lám, behajlítódik. Olyan csoda ez, mint amikor Aladdin megdörzsölte a csodalámpát, és előbújt a szellem, hogy valóra váltsa Aladdin kívánságait. Valóságos csoda, amely szervezetünkben él!

Vegyük észre, hogy a legkisebb hatás elve a legnagyobb hatás elvének eszményi segédeszköze. Következésképpen az anyagelv az életelv eszményi társa. *Az anyagelv az életelvvél való összefüggésében nyeri el teljes, kozmikus értelmét.* Hasonlóan, az értelem az élet elősegítője, hiszen az az alapfeladata, hogy az élet elősegítésére szolgáló döntéseket meghozza. Az értelem feladata az élet javára szolgáló döntéshozatal, és ennek alapja az élet javára szolgáló világertelmezési és értékelési rendszer, az élet javára irányuló világnézet, életfilozófia és emberkép. Következésképpen az anyag, az élet és az értelem viszonyában az élet a főszereplő, a „regényíró”, a főszereplők megteremtője, hiszen az anyag és az értelem az élet segítőitársai.

Így jutunk el a Világegyetem egységes világnézetéhez, amelyben a Világegyetem legalapvetőbb tulajdonsága nem az, hogy anyaga van, hanem az, hogy él. A Világegyetem

életéből ered az anyagelv, a Világegyetem életének része az értelemelv. Végző szinten az élet az anyag és az értelem forrása. A Világegyetem végző valósága maga az élet. És mivel történetesen mi is személyesen élőlények vagyunk, személyes közünk van az egész anyagi világon túlmutató, mélyebb, végző valóságához, a bennünk élő és bennünket magasabb életszintekkel összekapcsoló kozmikus élethez. Életünk nem korlátozódik testi életünkre, mert énünk és életösztönünk alapvetőbb valóság testi létünkénél, és mind az énünk, mind az *életösztönünk kozmikus gyökerű.*

A Mindenség szellemi természetű felépítése

Az életelvből vezethető le és érthető meg az anyagelv és az értelemelv. A Világegyetem három alapelve felhívja a figyelmet az alapelvek mindennél fontosabb szerepére. Hasonlóan, belső világunkban a logika is alapelvekből vezethető le, amelyek intuitív érzékeléssel nyilvánvalóak a számunkra. A matematika ugyanígy axiómákból vezethető le. A matematika és a logika elméleti konstrukcióknak számítanak, az emberi értelem termékének. A matematikai és logikai törvények, axiómák az emberi elmében léteznek. *Mivel a fizikai világképben az élet, az ember és a tudat nem szerepel, ezért az axiómák minden másnál fontosabb szerepét mindmáig nem ismerték fel.*

Az emberi elme termékeit gyakran önkényesnek tekintik. A matematika és a logika törvényei azonban nem önkényesek, hanem éppen olyan egyetemeseek, mint a fizikai vagy biológiai törvények. Felmerül a kérdés: honnan ered ez az egyetemesség? Honnan erednek a matematika és a logikai axiómák? Lehet, hogy it is meg kell különböztessük a fejünkben levő képet és a valóságot? Lehet, hogy a matematikai és a logikai axiómákról a fejünkben létező kép mellett *léteznek a Természetben is matematikai és logikai axiómák?* Ha igen, ezeket megkülönböztetésül a Természet matematikai és logika axiómáinak kell neveznünk.

A fizika nem az elme, hanem a Természet egy alapvető világát írja le. A fizikai egyenletek az emberi elmében léteznek, a fizikai törvények pedig a Természetben hatnak, és a kettő között lényegi azonosság áll fenn. De még ennél is többről van szó. Arról a megdöbbentő tényről, hogy *a fizika is axiomatikus felépítésű, egész építménye ugyanúgy egyetlen kozmikus alapelve épül, mint a biológia és az értelem természettudománya,* mert ez a három kozmikus alapelv az anyagelv, az életelv és az értelemelv. Az értelemelv ráadásul a tartalmi és formális logikát egyaránt magába foglaló *teljes logikára* épül. A matematikát a legkiemelkedőbb matematikusok egész sora törekedett logikai alapra építeni. Hozzájuk hasonlóan úgy gondoljuk, hogy a matematika a logika egyik ágaként fogható fel. S ha az értelemelv a logikára épül, akkor a matematika és a logika az értelemelvhez, tehát a matematika az értelem természettudományához tartozó, a belső tapasztalás révén megközelített tudományok. *A logika és a matematika az értelemelv révén a Természethez tartoznak, tehát a valóságban léteznek.* Ekkor pedig a Természet magában foglalja az értelem, a logika és a matematika teljes világát. *A belső és a külső világ tehát egyetlen egységes egészet alkot.* Ez lehet az oka annak, hogy a Természet mind természettudományos, külső tapasztalatokkal megközelíthető vonatkozásában, mind a matematikával és logikával, az úgynevezett nem-tapasztalati tudományokkal, a belső tapasztalatokkal megközelíthető vonatkozásában egyaránt axiomatikus felépítésű! *Arra a következtetésre jutottunk, hogy a külső és a belső világ egységes egésze, a Mindenség a maga egészében axiomatikus felépítésű.* Ha az axiomatikus felépítést a logika és a matematika elme általi megközelíthetősége miatt az elme sajátjának tekintjük, akkor a Természet egészének axiomatikus felépítése azt jelenti, hogy *a Természet rendelkezik az elme sajátjaival.*

A külső és belső érzékelésre támaszkodó tudományok egyaránt axiomatikus felépítést mutatnak, a legegységesebb, legegyszerűbb, leghatékonyabb felépítést testesítik meg. Hogyan lehetséges az, hogy az emberi logika, értelem teljes lényegében azonos tud lenni a Természet teremtőerőivel? Csak úgy, hogy a Természetben is létezik egy mindent átható értelem, amelyből fakad az emberi értelem is. Hogyan lehetséges, hogy az emberi élet lényegében azonos tud lenni a kozmikus étellel? Csak úgy, ha a Mindenség élete éppúgy emberi, ahogy az emberi élet kozmikus, vagyis alapvető lényegében. Az emberi értelem nemcsak társa a kozmikus értelemnek, hanem lényegi azonosságban is áll a kozmikus értelemmel. Nem szükségszerű, hogy az emberi értelem gyarlósággal, hibák özönével legyen terhelt. Nem szükségszerű, hogy az emberiség történelme saját kisiklásának a történelme legyen, nem szükségszerű, hogy a kisiklott idő, a materialista világfelfogás keretein belülre korlátozza értelmi tevékenységét. Az emberi értelem alapvetően kozmikus, isteni erő, amely a modern, elidegenedett emberben nem bontakozott ki, nem ismerte fel saját lehetőségét és célját. Mivel a cél adja meg minden létező értelmét, az emberi értelem, amíg nem ismeri fel saját célját, addig saját létének értelmét nem ismeri, és így nem képes saját létének értelmére fordítani figyelmét, tevékenységét, mozgósítani és erre összpontosítani energiáit. *Az ember értelem célja a világ, az élet és az ember lényegében teljes megismerése és életközösségei lehető legnagysebb virágzásának elősegítése.*

A tudomány alapeszméje nagyobb eszme, mint amivel a modern tudomány bír

Így jutunk el annak felismeréséhez, hogy *a Természetben tevékeny és az emberi értelemben tevékeny értelem lényegi azonosságára épül a tudomány lehetősége, alapeszméje, amely nélkül a tudomány nem jött volna létre* (Mpantes 2014). *A tudomány előfeltétele annak felismerése, hogy a világ megismerhető és megérthető*, belső tapasztalással felfogható, és ennek az az oka, hogy a világnak egyetemes törvényei vannak, amelyek az emberi elme számára is elérhetőek, vagyis a valóságban és az emberi elmében is léteznek. A természettudomány valóságban ható alapelvei hatják át az emberi elmét. Mivel az egész jelenségvilág ezekből a kozmikus alapelvekből fakad, a kozmikus értelem közreműködésével, belső világunkban is ezekből a természettörvényekből, kozmikus teremtőelvekből fakadnak a jelenségek, vagyis érzéseink és gondolataink.

Elménk nemcsak atomokból, hanem kozmikus alapelvekből is áll

Bensőségesen együttélünk a Mindenséggel. Az elménk éppolyan valóság, mint egy alma. Elménk nem merül ki atomjainak számában, ahogy azt manapság vélik, ahogy az alma sem. Az almában „működő”, helyesebben cselekvő kozmikus alapelvek, más néven teremtőerők ugyanazok, mint amelyek az elménkben élnek és cselekednek. Az almafa ugyanattól a kozmikus ételtől virágzik, amelytől az emberi elme is virágba borulhat. Bár ezektől a kozmikus teremtőerőkből fakadó érzésektől és gondolatoktól a modern világ elidegenített bennünket, eközben továbbra is bennünk élnek és hatnak, mert örök törvényekről van szó. Tény, hogy elménk figyelmét, megbecsülését igénylik ahhoz, hogy teljes fényükben kibontakozhassanak. Hasonlóan, az emberi élet bensőséges kapcsolatban, lényegi azonosságban áll a kozmikus étellel. Ezeknek a bensőséges, kozmikus kapcsolatoknak a tudatosítása az élet egyik legnagyobb erőforrása. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy a Mindenség szellemi felépítése azt jelenti, hogy a Mindenség alapvalósága a szellemi, biológiai és értelmi valóság, akkor felismerhetjük, hogy *kozmos elmében élünk*. Ebben a kozmikus elmében az ember a Földön értelmi és cselekvőképességével tűnik ki. *Az emberiség hivatása, hogy a kozmikus elmével összhangba kerüljön s annak földi agyközpontjává váljon.* Az emberi logika arra hivatott, hogy a lehető legteltsebben összeforrjon a Természet

logikájával. Az emberi élet arra született, hogy a lehető legteljesebben összeforjjon a Mindenség életével.

Az emberiség rendeltetése

Az emberiség létének van célja és értelme. Az emberiségnek van rendeltetése. Az emberiség a Természet földi erőközpontjaként együttműködésre, egységes, összehangolt tevékenységre született, a folyamatosan zajló kozmikus teremtés munkatársaként a földi élővilág életének összhangjának további javítására. Az emberiség rendeltetése, életének rajta túlmutató értelme az, hogy javára váljon a földi és a kozmikus életközösségnek. *Az ökológia az életközösségek és egymáshoz való viszonyuk tudománya*, így tehát az Ember és a Világegyetem kapcsolata éppúgy beletartozik, mint az Ember és a bioszféra viszonya, minden életközösség viszonya minden más életközösséghez, a sejtektől a kozmikus életközösségekig. Az emberiség alapvető feladata ökológiai eredetű. *Az emberiség az ökológikus civilizáció építésére hivatott*. Azért élünk a Földön, hogy a földi életközösségről, otthonunkról a lehető legjobban gondoskodjunk. *A földi életközösség egy virágzó kert, és az Ember, a Homo sapiens ennek a kertnek az ápolására és az ehhez szükséges módon saját lelkének és elméjének virágzására hivatott*.

A kozmikus oksági rendet a Természet logikájának nevezhetjük. A Természet logikájának eszméje már az ókorban is ismert volt, rá a régi görögök a *logosz* kifejezést alkalmazták. Hérakleitosz (kb. 535-475 B.C.) megfogalmazásában „A Logosz minden létező dolog alkotóeleme, ugyanakkor egyetlen kollektív lény: a rend, a szerkezet vagy elrendezés egyik összetevője, nem adja ki egy tárgy teljes szerkezetét vagy alakját, hanem az a része, amely összeköti minden mással. Mivel egy közös szabály vagy törvény rejlik minden dolog viselkedése alatt, ezért az ember is e törvény hatálya alá esik. Ha az ember hatékonyan akar élni, követnie kell ezt a törvényt” (Kirk 1975, 58). Hérakleitosz tehát ismerte a Világegyetemet és az embert egyaránt átható, „közös”, kozmikus logika eszméjét, valamilyen szinten beleértve a Természet logikáját érvényre juttató természettörvények, alapelvek eszméjét. Az emberi értelem útja a jelenségektől vezet a törvények és az alapelvek felé. Ennek során ismerjük meg a Természet útját. A Természet logikája az Egy-től vezet a Sok felé, az Egy-től az alapelvek háromsága, a természettörvények és a jelenségek világa felé. Ha logikánk, matematikánk, fizikánk, biológiánk axiomatikus és megfelel a valóságnak, akkor a Természetben az Egy-ből kiindulva a Sok-at a kozmikus értelem, a logosz hozza létre. *A logika, a matematika, a fizika, a biológia és a pszichológia egységes axiomatikus felépítése a Mindenségben tevékeny értelem legékesebb, tudományos bizonyítéka*. Úgy tűnik, a modern tudomány azért állt meg a magyarázati lánc első lépésénél, mert elfelejtette a tudomány alapeszméjét, azt az eszmét, amelynek köszönhető, hogy a modern tudomány kifejlődött: eljutni a kozmikus alapelvek ismeretéig.

A fizikai és az értelmi törvények sűrített, irányított érzés-energiának tekinthetők

Mivel az életelvből levezethető az anyagelv, és az értelemelv az életelv társa, alkotótársa, ezért úgy tekinthetjük, hogy *az életelv magában foglalja a három kozmikus alapelv egységét*. Az élet teremtő jellegű, lényegéhez tartozik magának a teremtő tényezőnek, az életnek a továbbvitele. Életből élet születik. Ha az élet a végső valóság egyesítő alapelve, az Egy, amiből a Sok születik, akkor az egyetlen végső létező, az élő Mindenség azzal a legelső lépésével, amely az anyagi világ megteremtésére irányul, az eleven Egy-ből három ágat növeszt ki, akkor ez a három ág az életből fakad, tehát még az Egy-ből eredő *anyagelv is az élet megnyilvánulása*, és végső soron az élettől nem is szakad el, onnan, az élet végső valóságából folyamatosan kapja hatóerejét, ahogy egy fa ágait, virágzását is a fában keringő

életnedvek éltetik. Mivel minden élőlény érző lény, ezért *az életelv a Természet nézőpontjából végtelenül sűrített életérzésnek, kozmikus életösztönnek tekinthető.* Személyes életösztönünk szó szerint, a valóság végső szintjén, megegyezik a világot átható életösztönrel, a kozmikus életelvvél. Következésképpen az anyagelv és az értelemelv is sűrített, irányított, érzésekben rejlő energiának tekinthető. Azért képes a matematikus érzékelni a matematikai összefüggéseket, mert a matematikai törvényekben éppúgy, mint a természettörvényekben, érzés, és az érzésben cselekvő, irányított, értelmet, információt rejtő energia rejlik, amit éppúgy képesek vagyunk érzékelni, mint saját érzéseinket. Hasonlóan, az atomokat mozgásra, változásra serkentő fizikai törvényeket is sűrített kozmikus érzésnek tekinthetjük, amely olyan elemi erejű, hogy az atomok nem tudnak és nem is akarnak ennek a kozmikus érzésnek ellenállni. A fizikai törvények, és forrásuk, az anyagelv tehát valóban az atomok ösztönének tekinthető. S ha most felnézünk az égre, a steril, elvont, élettelen szikkadt modern elképzelés a világról szétfoszlik, hogy átadja a helyét egy friss, az égitestek mozgását céllal, értelemmel, étellel megtöltő kozmikus érzéstörvénynek.

Vegyük észre, milyen feltűnő hasonlóságban állnak a fentebb elmondottak Dante Isteni színjátékának záró soraival: „A képzelőerő itt gyöngé lett; de már forgatta, nagy nyugodt kerékként vágyamat s akaratomat a Szeretet, melytől mozog a Nap s a csillagok” (Nádasdy Ádám fordítása nyomán).

Az Élő Világegyetem és legfőbb jelképe: az Egyháromság

Mivel az értelemelv a valóságban ható teljes logika, vagyis a Természet logikája, ezért szükségképpen az emberi logika a Természet logikája a mi szempontunkból, egyes szám első személyből, amennyire képesek vagyunk felfogni és élni vele. Mivel az életelv a Természet élettörvénye, ezért szükségképpen az emberi élet a kozmikus élet személyes átélése egyes szám első személyből, a Föld nevű égitestről, az emberi test nevű ürühából. A Természet élete, a Természet logikája és a Természet anyagi megnyilvánulásának világa egyetlen egységes egésznek alkotnak: a Természetet. A Természet egészét három kozmikus alapelv, három kozmikus teremtőerő hatja át. *A Természet a kozmikus Egyháromság.*

Amikor a fenti gondolatmenet alapján, szigorúan tudományos vonalon eljutottunk a Világegyetem lényegének feltárásiáig, s kinyílt a kapu, feltárultak a Világmindenség legnagyobb titkai, három alapelve és megértettük ezek elkerülhetetlen egységét, akkor egy rendkívüli, teljesen váratlan gondolat merült fel, amely teljesen új összefüggéseket nyitott meg előttünk. A Világegyetem lényege egy hármasság, amely ugyanakkor, a valóság legvégső szintjén, egy. A Világegyetem legnagyobb titka tehát egy hármasság, ami Egy. Ez a hármasság és ez az Egy tehát egy és ugyanazon valóság két szintje, de a valóságban, a Természetben ez a két szint is egy. S ha egy, akkor ez a kozmikus jelentőségű hármasság egylényegű az Egy-gyel. A Világegyetem tehát végső szintjén olyan Egy, amely egyszerre mind, első lépésében a megnyilvánulás felé, három. Akaratlanul és váratlanul ránk köszöntött egy ősi jelkép, az ősvallás egyik kulcsfogalma: az Egyháromság.

Közelebről megvizsgálva újabb hasonlóságot vettünk észre. Az Egyháromságnak ugyanis három ősi jelképe a Világfa, az Életfa és a Tudás Fája. Ha meggondoljuk, ez a hármasság ugyanaz az Egyháromság, mint amelyre tudományos kutatásunkon bukkantunk: az anyagi világ, az élet és az értelem kozmikus Egyháromsága, a látható világ, az élet és az értelem világa, amelyben mindhárom tényező, a (látható, anyagi) Világ, az Élet és a Tudás is „fa”, vagyis ugyanaz a kozmikus életerő járja át mindhármát. Háromszoros egyezésre bukkantunk tehát. S ahogy a magyar közmondás tartja, három a magyar igazság, s ha három, akkor ez a

háromszoros egyezés nem lehet véletlen. De ez a háromszoros egyezés még csak az első jele volt annak, hogy eredeti szándékunktól, a Világegyetem lényegének megismerésétől függetlenül *bekerültünk egy, a modern tudománynál átfogóbb és mélyebb, az ősidőkben ismert összefüggésrendszerbe*, amelyben a tudomány és a vallás egyetlen egységes egészet alkot.

A kettős kereszt: az Egy jele

Mivel a három kozmikus alapelv mindegyike a Mindenséget előre hajtó erő, ezért úgy tűnik, ebből a szempontból egymással párhuzamosnak tekinthetők. A párhuzamosok viszont sohasem találkoznak. A világ viszont, mint egész, egy. Az alapelvek hármassága végső szinten egyetlen egységet alkot, mégpedig éppen az életelv révén, amely egybeköti, összetartja a világot, amelytől egységes egész, egy az Egy. Ha pedig az életelv az az összekötő elv, amelytől ez a három alapelv egységes egészet alkot, akkor az életelv kiugrik a három „vízszintes”-en haladó, párhuzamosként felfogott elv közül, és maga válik „függőlegessé”, ezekre „merőlegessé”, ezeket átölelővé, egyetlen egységbe foglalóvá. *A három kozmikus alapelv viszonya emiatt egy olyan kereszttel ábrázolható, amelynek középső két párhuzamos vonala az anyagelv és az értelemelv, függőleges vonala, törzse az egyesítő életelv. Kirajzolódik előttünk a kettős kereszt, rendkívüli, kozmikus jelentőségű jelképes értelmet hordozva magában.* Nehéz lenne elképzelni bármi egyéb magyarázatot a kettős kereszt ennyire nagyjelentőségű, kozmikus értelmet rejtő jelentésére. S ha így van, akkor a kettős kereszt vallásos tiszteletéről tanúskodó jelképe azt jelzi, hogy a jelkép feltalálói ismerték a Mindenség három alapelvét és ezek viszonyát egyaránt. Ez a felismerés, a három kozmikus alapelv egymáshoz való viszonyát kifejező, szemléltető jelkép a Mindenség belső életének, alapelveinek egymással való viszonyát jellemzi, és emiatt rendkívüli, sőt felülmúlhatatlanul jelentős tudásrendszer, amely a Mindenség lényegét sűríti egyetlen jelképbe, és a Mindenségen túl nincs és nem is lehet semmi, hiszen a Mindenség minden létező egységes egésze. A kettős kereszt jelképének megalkotói tehát birtokában voltak annak a felülmúlhatatlan tudásnak, amely elől a nyugati civilizáció főárama elzárkózik.

A Világfa, az Életfa és a Tudás Fája jelképeinek egysége, és közös elemük, a „fa” élő volta egyaránt megerősíti, hogy ez a legmagasabb jelentőségű tudásrendszer lehetett a kettős kereszt rendkívüli, jelképes erejének eredeti forrása. Újabb, ezúttal kettős egyezés, hogy *a magyar rovásírásban az Egy jele éppen három vonalból áll, és ez éppen a kettős kereszt.* Ezzel újabb ősi elem bukkant fel utunkon, ezúttal egyértelműen a magyar őstudomány újabb kiemelkedő jelentőségű jelképe.

81. A rovásnaptár ábécéje a Marsigli által megjelölt hangértékkel

1. kép. A székely-magyar rovásírás ábécéje az EGY jelével, a kettős kereszttel kezdődik.

Ha meggondoljuk, komoly indokra van szükség ahhoz, hogy az 'Egy' jelképét ne egy jellel, egy ponttal, vonallal ábrázoljuk. A kifejezéshez választott forma és a kifejezni kívánt tartalom alapvetően meg kell feleljenek egymásnak. Ez a komoly indok a fentiek és az alábbiak fényében a magyarság esetében volt meg, és ez nem lehetett más, mint *a szent, végső, kozmikus Egyháromság eszméje, az anyag, az élet és az értelem kozmikus összhangjának és egységének eszméje*. Tegyük hozzá, hogy a *Világfa* eszméje is éppen a magyarságnál a leggazdagabb a világon, ahogy azt Berze Nagy János, a kiemelkedő néprajztudós kimutatta „Égig érő fa” (1958) című könyvében.

A kozmikus Egyháromság kétféle módon jelentkezik. Az első a jelenségek-természettörvények-alapelvek hármasság egységében, a második az anyag, az élet és az értelem hármasságának egységében rejlik, azaz *hármasságáról van szó*.

A magasszintű ősműveltség egész sor további jele

Mivel az alapelveket a régi görögök *arché*-nak nevezték, az egész világot összekötő, egységes ép egészévé tevő őselvet szent elvként tisztelve ennek nevére *hieró arché* (magyarul: szent elv) adódott. Érdekes, hogy az ógörög *hierarchia* szó éppen a szent, kozmikus rendet és az őselvek egymással alkotott viszonyát jelenti. Úgy tűnik, újabb nyomára bukkantunk annak a ténynek, hogy az ősi világban, még az ókor előtt, ismerték a három kozmikus alapelveket. Ezt jelzi az a tény, hogy Thalész legfőbb célja az első elvek keresése volt, vagyis tudta, hogy az első elvek a legfontosabbak a világon, de hogy mik ezek az első elvek, azt már nem tudta. Újabb egyezésre bukkanunk a kozmikus *harmónia* görög nevében (görögül: Ἀρμονία, ejtsd: armonia. A görögök a szó eleji h-t nem tudták kiejteni, ezért a hiányzó h-t az aposztróf, ' jelzi). A kozmikus összhangot kifejező harmónia szó ugyanis a fenitek fényében nemcsak hangalakjában, de jelentésében is a magyar *hármasság* szóval fennálló kapcsolatot jelzi. A hármasság nemcsak a legfőbb nemzeti jelképeink között szereplő kettős kereszt három vonalában fejeződik ki, hanem a hármasság jelképeiben, a *hármasság halomban* is, a hármasság halmon látható *korona hármasság ágában*, s annak minden egyes ágán látható *három rügyben* is, vagyis következetesen kihangsúlyozottan, *hármasság alakjában*. A 2. képen látható csíksomlyói magyar nemzeti zászlón a hármasság halom és a háromágú, három-rügyű koronán, harmadik fő alkotóelemként az Egyháromság jele, a kettős kereszt látható, vagyis mind harmadikként, mint saját jelentésében hordozva a hármasságot ismét hármasságot ad. Mivel ez a három hármasság jelkép adja ki a nemzeti zászló egészét, egységet alkotva, ezért újabb, magasabb szintű Egyháromságot is kifejeznek. Páratlan és fokozhatatlan logikai bravúr rejlik a 2. képen látható nemzeti zászló jelképeinek ismételt és hatványozottan, belső logikájában, egymásra épülésében és egységében egyaránt, kozmikus Egyháromságot, hármasságot kifejező egységeiben és egységében.

2. kép. Ősi magyar nemzeti zászló Csíksomlyón. Nemzeti zászlónkon a hármás halom (maga is a hármás háromság kifejezése), a háromszor három ágú korona (maga is a hármás háromság kifejezése), és a kettős kereszt (az Egyháromság jelképe) egyetlen egységes egészet alkot.

Újabb egyezésre bukkanunk, ha a magyar egyház szót Egy-házként értelmezzük, a szent Egy házának, a szent Egy-et tisztelő magyarság házának. Végző soron csak egyvalami létezik: a Mindenség, minden létező egységes egésze, az Egy. Minden más csak a Mindenség lététől kapja létét. További alátámasztást jelent, hogy a székely nemzeti zászlók között az Egy zászlaja is szerepel (3. kép).

3.a. kép (balról). Villásfarkú, ősi nemzeti zászló Csíksomlyón, rajta egyetlen jel: az EGY jele. A kettős kereszt szárai eredetileg egyenlő hosszúak voltak, egymással mellérendelő viszonyban álltak. 2.b. kép. Szkíta kettős kereszt alkotja az Életfát a Litoi kurgánban talált kardmarkolaton, amely az i.e. 7. századból származik (Tunkina 2007).

Vegyük azt is figyelembe, hogy a magyar nyelvben az ég, az egy, az egész, az igaz, az ige, az igen szavak tartalmukat és szóalakjukat tekintve egy szócsaládot alkotnak. Ez pedig azt

jelezheti, hogy a magyar nyelv kialakulásának korában a magyarság ismerte a tartalmi kapcsolatot az ég, az egy, az egész, az igaz, az ige és az igen között.

Az Egyháromság a legmagasabb szintű, hatékonyságú és minőségű tudás

Történelmi tény, hogy a legrégebb tudósok, korabeli szóval az ősi, Zarathusztra előtti (i.e. VI. század előtti) mágusok, azaz bölcsek, a tudás sokféle ágában egyszerre voltak jártasok. Egyszerre voltak csillagász-papok, államférfiak, mesterek és művészek voltak. Erre a sokoldalú szerepre ma senki nem lenne képes, mert nem áll rendelkezésre olyan sűrített tudás, amely ennyiféle területen megfelelően hatékony alaptudást biztosítana. Ez a *sűrített alaptudás azonban rendelkezésre áll a Természetben*, mert az alapelvek a Mindenség sűrített lényegét jelentik. *Az Egyháromság maga a Mindenség dióhéjban, maga a bölcsek köve, a mindent tudó és megmutatni képes belső kristálygömb*, olyan fenségesen egyszerű és abszolút tiszta igazságok, alapigazságok egységes rendszere, amelyeket maga a Mindenség talált alkalmasnak arra, hogy kiinduló alapigazságai, axiómái legyenek. A Mindenség alapelvei egyszerre képesítenek a csillagászat, a fizika, a biológia, a pszichológia, a filozófia tudományára, cselekvő, gyakorlati alkalmazásuk a művészetekre, az állami élet elvi megalapozására, megszervezésére.

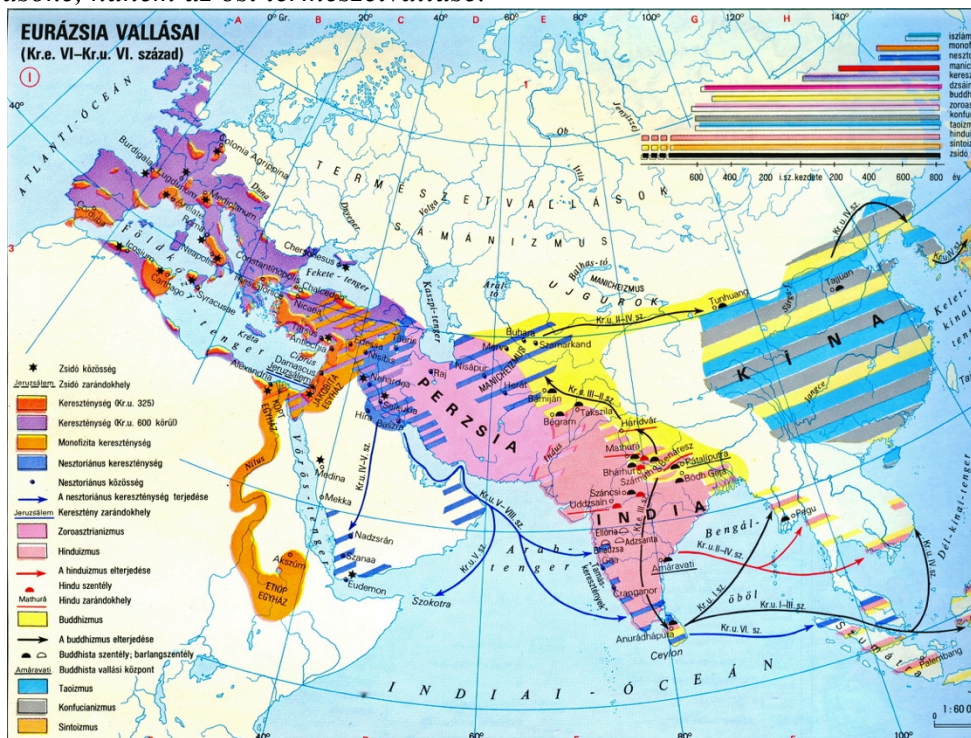
Az Egyháromság egységes világnézet-életfilozófia-emberképe visszaállítja a természetes összhangot az ember és a Természet között éppúgy, mint az értelem, az intuíció és az érzés között, mert az értelmet az értelem kozmikus alapelve irányítja, amely összhangban áll a kozmikus életelvel, amely mint az életöszton és a lélek alapja egyben megismerő képességeink, köztük az intuíció és az érzések alapja is. *Az Egyháromság és a benne foglalt egységes világnézet-életfilozófia-emberkép visszaállítja a természetes összhangot a tudomány és a vallás között*, mert a Mindenségnek a kozmikus élet szentséget, életteljességet, rendkívüli és csodálatos életminőséget és legyőzhetetlenséget ad – hiszen egy természettörvényt nem lehet legyőzni, mert az a lényege, hogy mindig és mindenhol érvényes. A kozmikus élet a Mindenségnek értéket és jelentőséget ad, mert az élet számára az élet érték. Az élet a legalapvetőbb érték, mert élet nélkül semmi nincs érték a Földön és a világon. Élet nélkül otthonunk, a Föld sivár lenne, és nem létezne élőlény, aki bármit értékelhetne. Az Egyháromság felülmúlhatatlan jelentőségű, kozmikus eszméje megmutatja az Ember helyét a Világegyetemben: *az Ember a kozmikus értelem földi képviselője, akinek a feladata, hogy természetadta értelmét a földi és kozmikus életközösség javára fordítsa. Mivel a Mindenség minden egyéb létező alapja, az Egyháromságban rejlő kozmikus alapelvek ismerete minden tudás alapja és sűrített lényege.*

Az Egyháromság legmagasabb szintű tudásrendszerének ősidőkbeli felbukkanása az emberiség őstörténelmét alapvetően új, sokkal kedvezőbb színben tünteti fel. Az Egyháromság tudásrendszere a Világegyetemről alkot lényegében teljes képet. Az Egyháromság legmagasabb jelentősége abban áll, hogy lényegében teljes világnézetként az *egészséges világnézet* alapjának tekinthetjük. A test, a lélek és a szellem összhangját csak ez az egészséges, mindhárom alapvalóságot egyaránt figyelembe vevő világnézet biztosíthatja. Mivel a materialista nyugati világnézet egyoldalú, csakis a testiekre helyezi a hangsúlyt, ezzel megbontja az egyensúlyt. A következmény: betegség. Megbetegszik a test, a lélek és a szellem is. Minél tovább marad fenn a materialista nyugati civilizáció, a civilizációs ártalmak szükségképpen annál jobban elhatalmasodnak, a betegség egyre nagyobb mértékűvé válik. A nyugati civilizációban kisiklott az idő. Maga a nyugati civilizáció beteg, és betegsége rendkívül mélyen gyökerezik: a materializmus kiterjesztésében a fizika határain túlra, az egész kozmikus világra és az emberi társadalomra. A nyugati civilizáció beteg, mert

főáramának legmélyebb alapja, a nyugati világnézet, beteg, mert egyoldalú. Az egészséges világnézet viszont az egyensúly és az összhang visszaállítására irányul a test, a lélek és a szellem között mind egyéni, mind közösségi szinten. Az Egyháromság világnézete összehangolja a világnézetet, az életfilozófiát és az emberképet, és cselekvésünk vezérfonalaként az életközösségek, az ember, a társadalom és a Természet javára vezet. Az Egyháromság civilizációja a békés, sőt kölcsönösen előnyös együttműködést jelöli ki követendő útként. Ha fennállt valamikor az Egyháromság világnézetén alapuló civilizáció, abban béke és összhang uralkodott, a társadalom az emberi képesség virágzásának kibontakoztatására, az emberiség és a Természet boldog együttélésében élt. Az Egyháromság civilizációja tehát maga az Aranykor. Így az Egyháromság világnézetének létéből az Aranykor fennállására következtethetünk. Ez azonban olyan következtetés, amelyet össze kell vetni a történelem tényeivel. Lássunk most ennek a feladatnak!

Az ősi, magas szintű Természet-tisztelet

A tudomány fejlődésének sok évezredes főútját követve olyan földre léptünk kutatásaink során, amelyen úttörőként, úgy gondoltuk, még senki sem járt. De amikor körülnéztünk ezen az új tájon, egyszerűen nyomokra bukkantunk a sivatagban, és ezek a nyomok az ősműveltséghez vezettek. Az Egyháromság eszméjét kifejező kétségtelenül magyar jelképek a Világegyetem lényegének megismerésére irányuló tudományos kutatásainkat akaratlanul is összekapcsolták az őstörténelemmel, mégpedig éppen a magyarság őstörténelmével és a mérsékelt égövi Eurázsia körzetével. Lehetséges, hogy az emberiség ősmúltja felé haladva nem egyre csökevényesebb és barbárabb, hanem éppen fordítva, a mainál jóval mélyebb és teljesebb tudással, magasabb műveltséggel rendelkező ősi emberiségre bukkanunk? A modern nyugati civilizáció uralkodó eszméje, hogy az ősi ember a Természettől félt, állandó nélkülözést szenvedő, az állati sorból éppen csak kiemelkedett, barbár lény volt. Vessünk most egy pillantást a Középkorai Történelmi Atlasz egyik képére, amely a mai világvallások időbeli elterjedését ábrázolja i.sz. 600-ig. A legnagyobb körzet ekkor még nem a mai világvallásoké, hanem az ősi természetvallásé.

A 4. kép jobb felső sarkában látható, hogy a térképen ábrázolt, színekkel jelzett vallások közül a hinduizmus, a sintoizmus és a zsidó vallás a legrégebb. Mindegyiknél sokkal régebb a fehérén maradt terület, a természetvallás körzete.

Nézzük, mit mond az ősmúltból származó természetvallás, a sintoizmus, Japán ősvallása arról, mit érzett az ember a Természet iránt: félelmet, félelemmel vegyes tiszteletet, ahogy az újkeletű vallások által meghódított nyugati civilizációban vélik?

Általában a sintóban animista vallást lehet látni, amelynek eredete a mitológiai Japán legősibb korszakaiba nyúlik vissza, és viszonylag változatlan maradt a történelem viszontagságai között. Ennek alapján *a sinto vallás az emberiség legősibb korába visszanyúló vallás, és így természetvallásnak gondolhatjuk*. S valóban, a sintoizmus legjellegzetesebb eleme *a legegyszerűbb megnyilvánulásaiban is elbűvölő és fenséges Természettel történő bensőséges találkozás*. A japán vallás *a Természet tiszteletéből és vallásos megbecsüléséből állt*, amelyet nem annyira a Természet erőitől való félelem, inkább *az iránta érzett hála és adományainak méltánylása inspirált* (Bhikkhu Satori Bhante 1990, 15). A Természet minden lényében rejtetten ott lappangó energia misztériuma iránt rendkívül érzékeny hitről van szó (u. ott, 25). A sinto a legmagasabb tisztelettel fordul afelé, ami bámulatot és csodálatot ébreszt. *A sinto a természeti rend törvénye, amely az egész Természetet áthatja, s ha valaki ezt megérti, ennek alapján megismerheti az élet isteni és emberi mivoltát és hogy hogyan éljük az életünket*. A természeti rendből adódó erkölcsi erények az őszinteség, a becsületesség és a tisztaság (u. ott). Aranykori viszonyokra bukkanunk, amely a természeti rend törvénye iránti legmagasabb tiszteleten alapszik.

Ha a sintoizmus viszonylag változatlanul maradt animizmus, és az animizmus az emberiség ősvallására aggatott modern elnevezés, akkor a sintoizmus jó alapot ad arra, hogy az időben visszakövetkeztessünk az emberiség ősvallására. Eszerint az emberiség ősi vallását nem a Természettől való félelem szülte, ahogyan azt a nyugati felfogás beállította. Ellenkezőleg: *az ősi eurázsiai emberiség viszonyát a Természethez a Természet iránt érzett hála és adományainak méltánylása, a Természet elbűvölő és fenséges megnyilvánulásai iránti legmagasabb tisztelet és a Természetben rejlő titokzatos energia megbecsülése jellemezte*. Vizsgáljuk meg most a térképen fehér színnel jelzett térség természetvallását közelebbről annak az észrevételnek a fényében, hogy az ókorban *ennek az eurázsiai térségnek, amely a Kárpát-medencétől a Csendes-óceánig és Észak-Indiáig terjedt, a neve: Szkítia*. A fentiekben már láttuk (3.b kép), hogy a szkíták vallásában is kultikus jelentőségű volt az Egyháromság jele, a kettős kereszt. Lehet, hogy Szkítiában volt az Aranykor? Mit tudunk a szkíták vallásáról?

A szkíta vallás, a mágusok szervezett rendje és az emberiség ősvallása

Epiphanosz, Cedrenus, és a Paschal chronicle szkítizmus néven említik a szkíták vallását, és azt írják róla, hogy *a szkítizmus volt a legelterjedtebb a vízözöntől a Torony felépítéséig* (Cory 1832, Ancient Fragments). Hozzátehetjük: a „legelterjedtebb” jelző minden bizonnyal a korabeli ismert világ, Eurázsia és Észak-Afrika nagyrészét jelenti. Johannes Damascenus (kb. i.sz. 675-676) a szkítizmust ugyanerre a korra teszi: *„A szkítizmus Noé idejétől [tart]”* (ld. Damascenus, „Peri haireseon”). Az eurázsiai körzet ősvallásában az összehasonlító népmesekutatás tanúsága szerint a magyar népmesék mese- és motívumkincse a leggazdagabb (Berze Nagy János nyomán Grandpierre 2016, Lélek és Világegyetem). Ennek az eurázsiai körzetnek a népzenejében az összehasonlító népzene kutatás szerint a magyar pentaton népzene kiemelkedő szerepet játszott (Juhász 2006). Genetikai kutatások szerint Árpád népe

legalább 50%-ban xiungnu (hun) volt (Neparáczki Endre 2017). „A szittyá vallásnak (Scytismus, mint Epiphanius mondja) ő [Nemrót] volt a megalapítója és ő a szittyá vidékeknek is [Nemrót] az első királya” - írja Krausz Sámuel történész, nyelvész, hebraista (Krausz 1898, 18). Nemródról a magyar krónikák a magyarok őseként emlékeznek meg, köztük a hitelesnek bizonyult, Árpád halála előtt íródott magyar őskronika, a Tárih-i Üngürüs is. Nemród magyar király voltát a XVIII. századig a többi nép is ismerte és elismerte. A Tárih-i Üngürüs értelmezéséről írt tanulmány (Grandpierre 2017, A Tárih-i Üngürüs – a magyar ősgeszta) kimutatta, hogy Nemród és népe magyar volt és magyarul beszélt. Ha a szkíták vallása volt a legelterjedtebb a vízözön után, Nemród kora, vagyis a nyelvek összezavarodása előtt, akkor az eurázsiai ősműveltség körzetében a magyar nyelv és vallás volt a legelterjedtebb. Magyarul beszélő nép vallása volt az eurázsiai térség ősvallása a Kárpát-medencétől Kínáig és Indiáig. Az ősvallást szokás mitológiának nevezni. Vizsgáljuk most meg, milyen ősi múltra tekinthet vissza ezen eurázsiai síkság körzetének mitológiája!

A tudomány és a mitológia elágazása három évezreddel ezelőttre tehető (Kerényi 1988, 9). Burnet (1908, 85) a korai görögségről írt, széles körben alapvetőnek tekintett munkájának második fejezetét így kezdi: “Mostanáig (Püthagorász fellépéséig, az i.e. VI. században – G. A.) nem találkoztunk a tudomány és a néphit közötti éles antagonizmus semmiféle nyomával”. Hasonló a helyzet Kínában is. “Kínában nem léteztek gondolkodási iskolák, kivéve az i.e. VI-V. század alatt, és később...” (Holbrook 1981, 134). Ezzel egybevág, hogy az első világmép-váltás, amelyet Kínában tetten érhetünk, éppen az i.e. VI. században született konfucianizmus állami ideológiává válásának köszönhető (Glasenapp 2012). Az egységes tudomány-filozófia-vallás-mitológia az emberiség ősmúltja felé haladva egyre egységesebbnek tűnik. Toporov (1988, 272) a “világmodell” címszó alatt ezt írja: „A mítoszok központi magját minden korban a kozmológiai képzetrendszer alkotta (Toporov 1988, „világmodell”, 272). *Azt a korszakot, amelyre vonatkozóan viszonylag egységes és stabil világmodellről beszélhetünk, elfogadottan kozmologikus vagy mitopoetikus kornak nevezik; felső határának azt a kort tekinthetjük, amely közvetlenül megelőzte a civilizáció születését a Közel-Keleten, a Földközi-tenger partvidékén, Indiában és Kínában*”. Más szóval, a mezopotámiai, egyiptomi, kínai, indiai civilizációk előtt e jelek szerint egész Euráziában egységes volt a kozmológia-filozófia-mitológia. Mivel ebben a korban ugyanebben a körzetben a természetvallás uralkodott, ezért ezt az ősi eurázsiai természetvallást az egységes kozmológia-filozófia-mitológiával azonosíthatjuk.

Ez az egységes eurázsiai világlátás, amely az emberiség ősvallásának, természetvallásnak tekinthető, mágusok szervezett rendjéhez köthető. Nagyon ősi időkben, vagy már a kínai vallás hajnala előtt, a mágusok vallásának szervezett papsága lehetett (de Groot 1982, VI, II: 1187). De Groot azt az ősrégi metafizikai rendszert, amely az egész kínai gondolkodás alapjául szolgál, “univerzizmus”-nak nevezi, tehát egy kozmikus világnézetéről van szó. Kínához hasonlóan, *az indiai civilizációt a hagyomány szerint látnok-bölcsek, azaz mágusok szervezett közössége alapította* (Frawley 1991, 205). Mágusok szervezett közössége képviselte az Egyháromság, az élet, a tudás és a világ kozmikus alapelveinek eszméjét, a magasszintű, egységes őstudományt, s benne a mágikus természetvallást az ősi Euráziában.

Mágusok szervezett közössége hozta létre az ősi eurázsiai eposzokat. Az ősi finn eposz, a Kalevala az eurázsiai emberiség fejlődéséről szól. *A Kalevala az ősidőkbeli, mágikus erőkkel élő Tündérorságban zajlik*, ahol a hősök, természeti tündérek, istenek és állatok, a barátság és ellenségeskedés ezer és ezer kapcsolatának bűbajos közösségében élnek, s *a Természet nyelvén beszél az ember, állat, tündér. Ez az ősidőkbeli, mágikus erőkkel élő Tündérorság a valóságos ősi Eurázsia megfelelője, hiszen a Kalevala mondanivalója, hogy a modern*

időkben az emberiség természetes érzésvilágát – melynek Vehnemöjnen a megtestesítője - letaszították trónjáról, de az emberi érzésvilág kora nemsokára visszajön (Nagy Emilné dr. Göllner Mária 1940, A Kalevala titkáról). Ebben az ősi világban az embereket ugyanaz indítja öröme, meghatottságra, és ünnepi érzésre, ami az állati, isteni és tündéri lényeket, akik a természeti erők, törvények és jelenségek képviselői, s dús életegység és sorsközösség bensősége kapcsolja őket egybe. A Kalevala megerősíti, hogy *Észak-Euráziában ősidők óta mágikus világfelfogású természetvallás uralkodott*. Mi több, a Kalevala három főszereplője, Vejnemöjnen, Lemminkejnen és Ilmarinen, az Érzés, az Akarat, és a Gondolat (akarat: testi viselkedés irányítója, lélek: érzésvilág, szellem: gondolkodás, értelem) megtestesítői (Nagy Emilné dr. Göllner Mária 1940, Pekka Ervast 1999, p.xiv) – és ez a hármasság megfeleltethető az élet, az anyag és az értelem kozmikus Egyháromságának. A Kalevala szülőhazája az ősi Eurázsia, amelyet térben és időben segít elhelyezni a genetika tudománya. A genetika szerint a finn nép az i.e. 14 000 körüli Kelet-Azsiából, a mai Kína déli körzetéből ered. A finnek azóta is az észak-eurázsiai körzetben élnek mindmáig. Czakó Gábor „A szabír titok” c. könyve (Czakó 2013) is kimutatja, hogy az időszámításunk előtti évezredekben a Skandináviától és Közép-Európától a Csendes óceánig terjedő hatalmas térségben, a finnugor népek mitológiája és ezzel egybevágó régészeti leletek szerint egy különlegesen magas műveltségű nép élt, a szabírok. Ez a népnév Jordanes szerint a hunok, illetve a magyarság vagy egyik jelentős néprészének neve volt (Golden 1992, 104-106).

Mindez azt jelzi, hogy a mérsékelt égövi ősi Eurázsia egységes magas-műveltségét alapvetően egyfajta életközpontú, mágikus kozmológia és természetvallás jellemezte.

Eltemetett világkorszak: a mágikus kor. Az ősi Aranykor

A többé-kevésbé ismert utóbbi párezer éves időszak és a történelemelőttinek is nevezett több millió éves időszak határán zajlott le az emberiség történelmének legnagyobb katasztrófája, amelynek pszichikai, szellemi, fizikai következményeit mindmáig viseljük (Grandpierre K. Endre 1992). Azok az „első” civilizációk, amelyeket ma ismerünk, már a katasztrófa termékei. A katasztrófa nem minden térségben ment végbe ugyanakkor. Azokban a körzetekben, ahol nagyobb ellenállásba ütközött, csak jóval később váltotta fel a hatalom elsődlegességét érvényesítő, hatalmi civilizáció az ősi Aranykor világát.

Az emberiség írásos emlékezete mintegy 5-7000 évre terjed vissza a múltba. A történelem előtti idők, átölelve az ember megjelenésétől az írásos feljegyzések koráig, több mint 3 millió éves korszakot jelentenek. Ebben az időszakban az ismeretek elsősorban szóban, szájhagyomány útján terjedtek és őriződtek meg, a társadalmi élet központi elemeként ünnepeken, szertartásokon hangzottak el. A népek történelme, az emberiség közös múltjának emlékei féltett kincsként adódtak át az évezredek beláthatatlan során. Tudjuk, hogy Homérosz eposzai, a Nibelung-ének vagy a Kalevala is a szájhagyomány utáni lejegyzésekből maradt ránk. De milyen hagyományok maradtak ránk az írásos történelem koránál felfoghatatlanul nagyobb időről, az írás előtti korról? Az ősi szóbeli hagyományok elsősorban erről kellett szóljanak! Hiszen a kezdetek mindig meghatározóak, s a két kor hossza úgy aránylik egymáshoz, mint az ember magassága (kb.180 cm) bőrfelületének vastagságához (kb. 2 mm).

A hagyományok az emberiség közös múltjáról alig vallanak. Szórványosan emlegetnek egy elsüllyedt Aranykort, vallanak arról, hogy itt a Földön volt a Paradicsom, az Éden-kert, hírt adnak a vízözönről. Másrészt a mai tudomány jórészt teljességében tagadja az Aranykor vagy az egész emberiségre kiterjedő vízözön tényét. És *a hagyomány szerepe* olyannyira lecsökkent, hogy súlya ma alig érezhető, dacára a csillapíthatatlan érdeklődésnek, dacára

annak, hogy ezek a kérdések ma is húsba váganak. Meghökkenítően vakmerő, előzménytelennek tekinthető világtörténeti, az emberiség pályájának ismeretlen őskori törésvonalait feltáró hipotézis alapjait vázolom fel az alábbiakban – írta Grandpierre K. Endre 1992-ben megjelent tanulmányában.

Itt következett be az embert emberré formáló évmilliók kialakította őseredeti emberi világfelfogás, gondolkodás és hiedelemvilág, vagyis a mágikus kor, a mágikus világszemlélet trónfosztása. Ez a világkorszak-váltás az emberiség szellemi fejlődését két élesen elkülönülő, sőt szemben álló szakaszra osztja. A mágikus gondolkodás roppant időig tartó korszakára, amely a szellemi mélyvilág, a tudatmögöttes erők kifejeződése és kiteljesedése volt, és a racionális tudatosság és a miszticizmusra épülő vallások korszakára. Jellemző e feltételezés újszerűségére, hogy még maga a kifejezés, a MÁGIKUS KOR vagy a MÁGIKUS GONDOLKODÁS KORÁ-nak fogalma is ismeretlen. Mi több, még a „mágikus” szó tartalma is tisztázatlan. Ahogy egyes nyugati hittérítők félreértelmezték az általuk lerombolt magaskultúra kulcsfogalmait, mert egyrészt nem képesek igazi összefüggéseit felfogni, másrészt szántszándékkal lejárátásukra törekedtek, úgy kapott a mágikus cselekvés központi fogalma egyre kisebb súlyt. A helyére tolt fogalom, a „mágia” ellentmondásos, elvonatkoztatott fogalma ma már a puszta szemfényvesztéssel, az egyértelműen hamis látszatban való csillogással egyértelmű.

A mágikus világlátás a minden létezőben működő elemi, dinamikus kozmikus erőket érzékeli. Azokat az erőket, amelyek belső energiáik, késztetések alapján öntevékeny cselekvésekre képesek, mintha saját akarattal és gondolkodóképességgel rendelkeznének. Például a Napot, amely a modern tudomány fizikai felfogása szerint egy fizikai elven, a termonukleáris energiatermelés elvén működő égitest, a mágikus érzékelés mélyebben közelíti meg és úgy fogja fel, mint öntörvényű és önmagának tudatában lévő kozmikus cselekvésközpontot. Ezért a Napot fizikai létezésén túlmenően, anyagi testtel bíró anyag-fölötti tényezőnek érzékeli, élőlényként fogja fel, társelőlényként Napistennek éli át, ahogy azt az ősidőkben világszerte vallották. Említsük itt meg, hogy a Napistenhit a Zoroaszter vallásalapítása előtti mágusok ősi vallása volt.

A mágikus szemlélet nem kiragadja az embert valós összefüggéseiből, hanem belehelyezi a teljes fényében felfogott természeti világba. A mágikus látás a kozmikus társelőnyegűség szemlélete, a világ minden elemét egyenrangú életformának tekinti, egymást kiegészítő, kölcsönösen együttműködő, cselekvő részeinek. A mágikus látás felismeri, hogy az öntevékenység képességével rendelkezik minden létező. *Minden létező kozmikus erők bizonyos szintű öntevékenységre is képes folyama.* A szikla cselekszik, mert koppan, mert hangot ad ki, mert tapinthatóan kemény, mert a Természet magasabb törvényeit követi, amikor lezuhan, mert rendelkezésre álló, az emberi cselekvési lehetőségektől nagyon eltérő lehetőségeivel életének évmilliói alatt az életnek kedvező irányba alakítja magát és környezetét. Nincs éles határ élő és élettelen között. Amit az ember élettelennek lát, az a valóságban, a saját létkörében él saját valós lehetőségeivel, és ezeket az élet javára fordítja. A növény öntevékeny, mert önmagát kibontakoztatva fejlődik. Ezzel szemben a felszínen sikló, mai racionalitás tagadja, hogy a növény önmaga tudatában tevékeny lehetne. Sőt, a mai világlátásban az állat is egy lelketlen gépezet, egy alacsonyrendű teremtmény. Sejtjeink nem mások, mint „bonyolult gépek”. Így az ember sem lehet más, mint egy bonyolult gépekből álló még bonyolultabb gép. Nem kell tehát gondolkodnunk, nem kell semmit sem tennünk magunkért, és így elegendő, ha a hatalom rendelkezésére bocsátjuk munkaerőnket, ha életünk irányelvétül a legkisebb ellenállás mentén gördülést választjuk. Ezzel a tudományos hátszéllel megtámogatott ideológiával zárulna be a hatalom köre, s válna a mindenkire kiterjedő

hatalom véglegesen bebiztosított öfenntartó rendszerré. Ezzel az érveléssel szemben, úgy tűnik, minden egyes ember tehetetlen. Hiszen melyik ember vállalkozhatna arra, hogy a számtalan sok tudós által sokszorosán bizonyított fizikán alapuló fizikai világszemlélet hamisságát leleplezze?

Az évmilliókon át fennálló mágikus kor, az Aranykor létét különböző tudományágak egymástól független vizsgálatai megerősítik. Berze Nagy János népmesekutató megállapította, hogy a magyar népmesék az eurázsiai népmesekontinensen belül kiemelkedően gazdagok és e népmesekincs kiemelkedő jelentőségű forrásának számítanak. Mircea Eliade vallástörténész kimutatta, hogy az emberiség a modern nyugati civilizáció kialakulásáig megszentelt Kozmoszban élt (Eliade 1987). Az emberiség ősvallásában egészen az újkeletű vallások uralomra jutásáig évmilliókon át a Természet volt az „elsődleges vallási élmény”-nek nevezett tapasztalat elsődleges forrása. Abból kiindulva, hogy az emberiség életének kezdetétől a Természettel együttélésben fejlődött, logikailag is arra a következtetésre jutunk, hogy az emberiség ősvallása a természetvallás volt.

Székely-magyar hagyományok az Aranykor közvetlen átéléséről

A magyar hagyományok az Aranykor közvetlen átéléséről tanúskodnak (Grandpierre K. Endre 2011, Történelmünk központi titkai). Erdély várromokban fennmaradt köeposza (Orbán Balázs) és a hozzá fűződő aranykori legendák sora letagadhatatlan bizonyosságait őrzi, hogy a magyar nép itt, a Kárpát-medencében élte át az aranykori időket. S rejtetten bár, de szólva szól erről az ősi hitregék sora: Magyarország a tündérek országa volt.

Ősvallásunkban nem az emberi társadalom fölött uralkodó és a Föld természeti világa zsarnokává fajult ember, illetve a szolgává nyomorított ember lép elénk, hanem az őskor szabadlelkű, és a természeti világgal összhangban élő romlatlan embere. Aki nem szakadt ki még a természeti világból, a növényzetet és az állatokat egyenrangú társainak, testvéri kiegészítő részeinek tekinti a tárgyi és kozmikus világgal egyetemben. Mágikus szemlélete szerint, amely a földi élettel és a kozmikus világgal való egybeforráson alapszik, természetfölötti erőkkel bír minden, ami létezik, s isteni erők megtestesülése és hordozója minden létező élet. A magyarság lelke mélyén őrzi ősmúltját, keleti kapcsolatainak emlékét, bármennyire is nyugati hatás alatt álljanak tudatának felszíni rétegei. A magyarság mindmáig jobbára az aranykori isteni törvények, igazságok, erkölcsi követelmények szerint él (Grandpierre K. Endre 2011, Történelmünk központi titkai, 178-196.o).

De mintha a magyarok eleiről szólván Anonymusunk is a paradicsomi (aranykori) időket idézné: „A szkítiaiak, amint mondtuk, jó régi népek. Róluk a történetírók akik a rómaiak viselt dolgait megírták, így beszélnek: A szittyák valaha igen bölcsek és szelídek voltak (...) és majdnem semmiféle bűn nem fordult elő közöttük (...) Húst, halat, tejet, mézet ettek, és bőven volt fűszeres boruk. Nyusztprémbe és más vadállatok bőrébe öltöztek. Arany, ezüst, gyöngy: annyi volt az nekik, mint a kavics, mivel saját földjük folyamaiban találhatták mindezt. Nem kívánták a másét, minthogy mindnyájan gazdagok voltak, sok állatnak és elegendő ennivalónak a birokosai. Nem paráználkodtak, hanem mindenkinek csupán csak egy felesége volt.” (Anonymus 1200 k./1975, 79.). Összezseng ezzel a Strabón feljegyezte ókori ismeret: a szkíták „igazságosság tekintetében mindenkit felülmúlnak” (Strabón, i.e. 7/1977, 7. könyv, III/7.§; 320.), és „az egyszerűség és az igazságosság mintegy nemzeti jellemvonásként testesült meg bennük” (uo., 319.) (Grandpierre K. Endre, 2011, Történelmünk központi titkai, 223.o.).

Tündérvárak keletkezése, építése, óriások és tündérek - az emberiség Aranykorának jellegzetes alakjai - s nem a megfoghatatlan általánosságok elmosódottságában, de a legközvetlenebb élő formában mintegy hozzátapadva, hozzánőve a környező helyi, erdélyi magyar világhoz, tényleges valóságaihoz, körülményeihez. Az ősvizek, őstavak, az őstenger helyi sajátosságokhoz, adott helységekhez kötődő tudata, amely az írott történetet évek tíz- meg tízezeivel meghaladja, nem más, mint az össznépi emlékezet közvetlen kapcsolódása az erdélyi székely tájegységek őskorához, ősvilágának életéhez. Vajon mit árul el számunkra, mit tanúsít a leghatározottabb formában ez? Vajon nem ennek a népnek az őskori ittlétéről tanúskodnak ezek a tények? Ha pedig ez így van, vajon nem vehető-e bizonyosra, hogy ennek a népnek még ezeket az időket megelőzően is itt kellett élnie, itt volt az életterepe, s itt élte át az emberiség aranykorának szinte beláthatatlan időtávlatait (u. ott)?

A fentiek azt jelzik, hogy az Aranykor létezett, mégpedig Szkítiában, egészen Árpád koráig.

Az egységes, átfogó világlátás jelentősége az emberiség jövője számára

Létezik tehát egy egységes tudományos-logikai rendszer, a világ egységes értelmezése és értékelési rendszere, döntéseink alapja, amely dióhéjban képes magába foglalni a Világegyetem sűrített lényegét, amely képes a Világegyetem szintiszta lényegét világító erővé tenni elménkben. *A világnézet rendkívül hatékony, mert a megismerés leghatékonyabb tényezőire, magának a kozmikus elmének, az Élő Világegyetemnek az alapelveire épül, olyan axiómákra, amelyek képesek voltak az egész látható világegyetemet előidézni, beleértve az anyagi világ, az élővilág és az értelem világának jelenségeit.* Ha meggondoljuk, hogy a nyugati civilizáció az ókori görögök feltűnése óta eltelt háromezer évben fokozatosan, egyre növekvő mértékben juttatta érvényre a materializmust, akkor a nyugati civilizáció lényegét éppen uralkodó, az események menetét, fő áramát meghatározó materialista világnézetét tarthatjuk. Ha pedig számunkra fontos az életünk, emberi mivoltunk, családjunk, hazánk, az emberiség és a világ sorsa, akkor szükségünk van az életközpontú, közösség- és Természetbarát világnézetre.

Az ökológia tudománya az élőlények, közösségeik, és az életközösségek viszonyának tudománya. Az életközpontú világnézet lehetővé teszi az ember, a civilizáció és a Természet összhangját. Ha az életközpontú világnézetben az életközösségekre helyezük a hangsúlyt, akkor ökológiai világnézetről beszélhetünk. Mivel a világnézetben rejlik a civilizáció lényege, és a világnézet akkor is személyes döntéseink alapja, ha nem tudatos, *a világnézet az, amivel a civilizáció képes az egyének elméjében helyi irányítóközpontként működni, a materialista világnézet esetében egyfajta műholdként, az ökológiai világnézet esetében a dióhéjba foglalt kozmikus tudásként, egyfajta „bölcsek köve”-ként.* Ezért a materialista világnézet egyoldalúságát kimutató, egészséges, ökológiai világnézet felfogása, megértése és gyakorlati alkalmazása kulcsjelentőségű mindannyiunk személyes életében éppúgy, mint az emberiség életében. Az átfogó ökológiai világlátás az Élő Világegyetem három alaptudományának egységes rendszerét jelenti, amely magában foglalta a filozófiát, a metafizikát és a vallást is, olyan egységes világlátást biztosítva, amely kiemeli az egyes tudományágak, a tudomány egésze, a filozófia, a személyes életfilozófia, a vallás és az erkölcsiség elválaszthatatlanságát a kozmikus világrendtől, az Élő Világegyetemtől. Amíg a materialista világnézet az idő kizökkenését és az ember elidegenedését egyre növelő civilizáció, addig az ökológiai világnézet az ember, a civilizáció és a Természet összhangját egyre növelő civilizáció. Az ökológiai világnézet az, ami az emberi és életminőségünket egyre magasabb szintre fejleszti, tudatvilágunkat egyre jobban összhangba hozza érzésvilágunkkal és velünk született

természeti kincseinkkel, születési adottságainkkal. Az ökológiai világnézet az ökológiai civilizáció alapja.

Végül: Aranykor-látomás

- Ez hihetetlen! Meg kell csípnem magam, hogy megbizonyosodjak róla, hogy ez valóság! Hát lehetséges ennyire varázslatos társadalmat építeni? Hiszen ez egy valóságos Aranykor! Mégis, hogyan sikerült kijutni a fogyasztói társadalom taposómalmából, a mátrixból?

- Nem csoda, ha hihetetlennek, csodálatosnak, varázslatosnak tűnik a mi társadalmunk. *Mi mindannyian ugyanannak a feladatnak a megoldásán dolgozunk: a lehető legcsodálatosabb együttélés felfedezésén és valóra váltásán.* Ahogy még a Ti korotokban megfogalmazta egy filozófusotok: „A történelem valami roppant laboratóriumhoz hasonlít, amelyben minden kísérlet a nyilvános (közösségi) élet alapelveinek megtalálására vonatkozik.” (Ortega y Gasset) Egyik fő tevékenységünk, hogy az együttélés alapigazságait felfedezzük, és teljes világossággal, közérthetően megfogalmazzuk. Fontos követelményünk, hogy *az együttélés alapigazságai olyan világosak és egyetemesek legyenek, mint a $2 \times 2 = 4$.* Ez egy rendkívül izgalmas folyamat, és úgy nálunk ebben mindenki részt vesz a maga módján.

Abból indultunk ki, hogy az együttélés alapigazságai akkor válnak világossá, ha felfedezzük a Természet, az élet, az emberi értelem és valódi önazonosságunk lényegét. Ezeket a nálunk régóta közismert ökológiai világnézetnek köszönhetően ma már mindenki ismeri, hiszen ez a mi civilizációnk, az ökológiai civilizáció alapja. Az ökológiai világnézet azonban önmagában nem elegendő, hiszen az ősi, természetes, ökológiai civilizáció is azért bukott el, mert életmódjában egyre jobban eltávolodott a természetes életmódtól. Egyre mesterségesebbé váltak az élelmiszerei, egyre jobban engedett a túlságosan feldolgozott élelmiszerek csábításának, s ennek következtében tudatállapota egyre betegesebben beszűkült. *Az egészséges világnézet csak akkor vezet célra, ha egészséges életmóddal társul.* Az ősi aranykori emberiség nem ismerte fel a tudat beszűkülésének, eltorzulásának, belső lényüinktől való elidegenedésének veszélyét, s egyre jobban sodródott a beszűkült világlátás, az anyagiasság szemlélet felé. Jól megfigyelhető, hogy az ősi Eurázsia Természet-tisztelete, állatábrázolásos művészete hogyan cserélődött le az ókori görögök ember-kultuszára, hogyan került át a hangsúly előbb az emberábrázolásra, majd a technika, a pénz és a hatalom kultuszára. Éppen ezért az ökológiai civilizációt az életmód megváltoztatásával kezdtük.

Az életmódnak kulcsjelentősége van életünk számára, mert *egész életminőségünket, lélekjelenlétünk szélességét, tudatállapotunk minőségét, mélységét és látóhatárát az életmód határozza meg.* Az egészséges táplálkozás és a mindennapi reggeli torna kultúrája amúgy is időszerű volt a fogyasztói társadalomban elhatalmasodó civilizációs ártalmak miatt. Az egészséges életmód az ökológiai világnézetben nem korlátozódik az egészséges táplálkozásra és a testnevelésre, mert magában foglalja a mindennapi értelem-tornát is, amely titokfejtésből és hagyományőrzésből áll. A nálatok szokásos napi 3-5 óra tévénézés helyett a Természet, az élet, a történelem, a civilizáció, az emberiség, a néprajz, a társadalom titkainak módszeres feltárásával foglalkozunk. Minden, ami filozófia, tudomány, vallás, művészet, sport, hagyomány, a közösségi életünk egy-egy színfoltja. Keressük az okokat, hogy ne csak a tüneteket orvosoljuk, hogy ne a felszínnek éljünk. Mindenki megtalálja a maga feladatát, és hasonló érdeklődésű társaival vagy alkotóközösségi életet él, vagy hagyományápoló körökben ropja a néptáncot, készíti a kézműves termékeket, vagy a Természetet járják és közösségi ünnepeket rendeznek. A közösségi élet nálunk mindennapi életünk jelentős része. Közös tornázunk, énekelünk, népmeséket mesélünk a gyermekeknek, keressük a felszabadító közösségi lehetőségeket. Közöségi életünk egyéni és közösségi tudatunk fejlesztésére

irányul. Az ősi néphagyományok, az ősi, közösségi ünnepek felelevenítése hozzátartozik a lélek épségének, egészségének, életteljességének ápolásához. A Ti szellem-óriásokat, Kodály Zoltán is felismerte: „A népzene öntudatlan célja az egységes nemzet, melynek minden egyes tagja a közös életcél tudatában végzi a ráeső feladatot” (Kodály, 1976, 13) Bennünk rejlenek a Mindenség kozmikus teremtőerői, lelki és szellemi gyűjtőzsinórijai! A Természet maga a Végtelen Zsenialitás. És mi Természetből vagyunk! Persze hogy csodálatos a társadalmunk!

Számunkra *a társadalom elsősorban tudatsegítő, léleksegítő, életsegítő hatásrendszer.* Egymásra hatunk minden cselekedetünkkel, és ha következetesen egymást segítően élünk, cselekszünk, akkor virágzik a lelkünk, akkor lesz gyermekeinknek jobb jövője. Nálunk mindenki tudja, milyen jelentősek a társadalom tudatmódosító hatásai, mert az iskolában is tanuljuk. A társadalom tudati hatásai alapvetőek az emberi önazonosság és így a társadalom jövője számára. A 20. században a közgazdaságtan fő célja az anyagi termelés és profit növelése volt, mert a materialista világnézet ezt jelöli ki az élet céljául. Az ökológiai világnézet számára *az élet célja a minél felemelőbb és maradandóbb értékű, az élet közösséget felemelő tevékenység.* Ennek megfelelően átalakult a közgazdaságtanunk, és óriási fejlődést indított be a társadalmunkban.

Számunkra *a nevelés a legfontosabb kérdés, mert az együttélés minősége ezen múlik.* Mivel a szülők a gyermek első tanítói, nagy hangsúlyt helyezünk a szülők képzésére, nevelésre felkészítésére is. *Hogyan élhetjük a legcsodálatosabb családi életet? Ez nálunk nemcsak iskolai tantárgy, de a közélet egyik legfontosabb témája.* Tudjuk, hogy az első beállítódás- és tudásrendszer mint egy facsemete növekszik bennünk, s ha már egyszer belegyökerezett a gyermekeinkbe, gyökerestül már nehezen téphető ki. Ezért számunkra a családi élet minőségének folyamatos javítása is a társadalom alapvető célkitűzése. Ökológiai világnézetünk biztosítja, hogy gyermekeink gyermekbarát, életbarát, családbarát és műveltség-barát családban nőjenek fel.

Annak idején, a 20. században a gyermekek csak öt-hét éves korukig őrizték meg eredeti, természetes, aranyos énjüket, önálló gondolkodásukat. Bár öt-hét éves korukig 98%-uk elérte a kreatív génusz szintet, ez harminc éves korukra már ritka kivételnek számított. Ezek a kreatív génuszok felnőtt korukra lángeszű és lánglelkű életet élhettek volna, és ez óriási különbség a társadalom számára. Az életközösség-központú, harmonikus világnézet és életmód tett bennünket képessé arra, *hogy olyan felnőttekké váljunk, akik megőrzik gyermekkori tisztaságukat, romlatanságukat, aranyosságukat és és kreatív génusz voltukat, teljes szellemi képességeiket.* Az ökológiai világnézetnek megfelelően azt valljuk, hogy a kozmikus teremtőerők mindannyiunkban bennünk szunnyadnak, de ha élünk velük, akkor csodákra képesek. *Az emberiség legjelentősebb erőforrásai lelki és szellemi természetűek.* Az ökológiai világnézet ezeket állítja előtérbe, ezért tudtuk a civilizáció szintjét számodra hihetetlen, varázslatos mértékben felemelni.

Hogy könnyebben érthető és észben tartható legyen, röviden felsorolom az ökológiai civilizáció legfontosabb vívmányait, amelynek köszönhetjük az együttélési életminőség ugrásszerű javulását!

1. *Ökológikus világnézet és ökológikus életmód.*
2. *Ökológikus családi nevelés.*
3. *Ökológikus iskolai nevelés.*
4. *Ökológiai tudatosság a társadalom szervezésében, a civilizáció legalapvetőbb, legfontosabb szempontja az ökológiai életközösség életének segítése.*

Minden társadalom elvarázsolja az embereket, mert beleszületünk egy családba, egy nemzet kultúrájába, a társadalomba, és ezen a fán növünk fel, ennek alapján fogjuk fel a világot, ez a felfogás válik tudatunk alapjává, s a velünk született adottságok mellett erre a készen kapott kultúrára vonatkoztatjuk, ezen az alapon értelmezzük és értékeljük a világot. Ezek a hatások halmozódnak, összeadódnak, egymásra rakódnak a velünk született, a családi, az iskolai, a munkahelyi, a társadalmi hatások. Együttesen ezek a közösségi hatások egységessé szerveződnek, úgy hatnak, mint egy közös tudatmező, amely jelentősen módosítja tudatunkat. Nem véletlen, hogy sokan társadalmi hipnózisról beszélnek. *Ha ez a társadalmi hipnózis az emberek, a társadalom, az emberiség és közös otthonunk, a Föld javát szolgálja, akkor az ilyen közösségi tudatmező varázslata valóban nagyszerű csodákra képes.*

A legnehezebb talán a kezdet volt. Hogy is kezdődött? Két szóval, amit minden felébredéskor és minden elalvás előtt igyekeztünk tiszta szívvel és értelemmel kimondani és elhatározni: ÉLETEMET FÖLEMELEM! Ehhez egy-egy percre van szükség, és ezt mindenki megteheti. Ha ezen az úton indulsz el az élet, a teljes élet, az életközösségben rejlő felemelő lehetőségek felfedezése felé, akkor az utad az élet kivirágzása, az Élő Világegyetem társadalma felé vezet.

Az Élet egy varázslatos titok. Fedezd fel, amíg nem késő, hiszen már telik az életed!